Naš tednik Koroška

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

V.b.b. Cena 55 grošev

2. leto | V Celovcu, dne 13. septembra 1950 | Številka 37

Nova šolska leta

Zopet so se odprla vrata mladini po vseh dolinah in občinah v šolska poslopja. Pastirsko palico je mladina zamenjala s peresnikom in zvezkom. Pri vseh težavah bodo starši poskrbeli, da bodo otroci opremljeni z vsem potrebnim za šolo.

V prav mnogih šolah je stopil pred mladino nov učitelj ali nova učiteljica. Odgovornost učitelja je velika, ker zavisi v veliki meri od njega, kako bo mladina zgrabila za knjigo in pero. Razume pa se, da mora učitelj prinesti v razred in v šolo kup dobre volje, obširnost znanja in ljubezni do mladine. Učitelj mora v stvarnem kakor tudi osebnem pogledu biti v stanu, da mladino razume.

Ugotoviti pa moramo ravno zopet sedaj ob pričetku novega šolskega leta, da šolska oblast ni z zadostno resnostjo postopala pri imenovanju učiteljev in šolskih vodij.

Že v eni zadnjih številk našega lista smo obrazložili vse bistvene točke šolske odredbe iz leta 1945. Tam je točno določeno, da morejo in smejo vodstvo dvojezičnih šol prevzeti samo učitelji, ki so zmožni slovenskega jezika. Kljub tej jasni določbi je deželna šolska oblast imenovala zopet za šolske vodje dvojezičnih šol učitelje, kateri slovenščine ne znajo. Ni nam na tem, da bi napadali prizadete učitelje, pač pa z vso odločnostjo opozarjamo šolsko oblast na dejstvo, da je kršila predpise. Kako hoče država od svojih državljanov zahtevati, da ne kršijo zakonov, če pa oblast sama ne drži tega, kar je bila sama odredila.

Za danes prinašamo samo tri slučaje v dokaz, kako se na Koroškem postopa.

Poznamo v Ziljski dolini slučaj, kjer si je pustil učitelj od predsednika krajevnega šolskega sveta potrditi, da je sposoben slovenščine in na podlagi tega potrdila mu je bilo dodeljeno mesto šolskega vodja na dvojezični šoli. Tekom enega celega šolskega leta je ta gospod poučeval e n o s a m o uro slovenščine in še pri tej priliki je mrgolelo napak. Za vse to naporno delo pa je dobil, reci in piši: dva tisoč šilingov kot doklado za poučevanje slovenščine tekom enega leta.

Poznamo drugi slučaj iz Rožne doline, ko je bil te dni imenovan učitelj brez vsakega znanja slovenščine. Dobil je sicer nalog, da mora v dveh letih napraviti izpit iz slovenščine. Kaj naj napravi ta nadučitelj tekom teh dveh let? O resnem znanju slovenščine seve tudi po dveh letih najbrž ne bo moglo biti govora.

Poznamo tretji slučaj iz Podjune. V predlogu za nadučitelja so bili trije kandidati. Tretji je popolnoma nevešč slovenščine in tega je šolska oblast imenovala ter mu predpisala, da mora v dveh letih napraviti izpit iz slovenščine. Radi bi poznali učitelja, ki bi se pri koroških razmerah v dveh letih toliko privadil jeziku, da bi mogel v tem jeziku poučevati.

Vse to si dovoljuje šolska oblast kljub jasnosti predpisov in kljub temu, da so na razpolago učne moči, ki odgovarjajo predpisom. Pri takih razmerah so seve zakoni in postave le pesek v oči javnosti, katero hočejo zavestno varati.

Imamo še vrsto drugih slučajev. Za danes naj ti zadostujejo. Imena so znana nam in tudi šolski oblasti in samo radi tega jih nismo imenovali. Strogo bomo zasledovali vsak pojav in vsako sabotažo predpisov. Če je predpis veljaven, zahtevamo z odločnostjo, da se prepis izpolnjuje, če ne, je boljše, da predpise odpravijo, potem vsaj jasno vemo, pri čem smo in bo vedela tudi vsa svetovna javnost, ki je o pravicah koroških Slovencev toliko slišala in toliko brala.

Komaj stopamo v novo leto, že čujemo, da organizirajo na raznih krajih šolske štrajke, da so VdU-jevci pričeli pobirati podpise proti dvojezični šoli, da bi tako stavili pod pritisk ljudi, ki se niso hoteli udeležiti javnih zborovanj VdU-ja. Opozarjamo oblast na vse te dogodke, ko bo enkrat gorelo poslopje, bo gašenje prepozno in — kdo ve, če ne bi v tem slučaju primanjkovalo vode.

V Ameriki rešujejo Evropo

RAZGOVORI V WASHINGTONU

V New Yorku se je pričelo v torek posvetovanje zunanjih ministrov Velike Britanije, Združenih držav in Francije. Posvetovanje bo trajalo do četrtka, obravnavajo pa na tem posvetovanju vsa važna, zlasti evropska vprašanja.

Zelo važen del razgovorov bo zavzemalo nemško vprašanje. Zato bodo tem posvetovanjem pritegnili tudi britanskega in amer. visokega komisarja za Nemčijo. Pri tem bo izredno važna točka vprašanje, v koliko bo Zapadna Nemčija prispevala k obrambi Evrope. Pri tem bodo razpravljali tudi o zahtevi zapadno-nemške vlade o vzpostavitvi enotne nemške zvezne policije.

Francoski zunanji minister je ob svojem prihodu v New York izjavil, da bo treba zapadno-nemški vladi dovoliti vzpostaviti zadostne policijske čete, da bo mogla tako ob vsaki priliki vzdrževati notranji red in mir.

TRUMAN NAJAVLJA AMERIŠKE ČETE

Predsednik Združenih držav, Truman, je na nasvet političnih in vojaških svetovalcev odločil, da odpošljejo Združene države v Evropo v obrambo Zapadne Evrope znatno število svojih čet. Po izjavi predsednika Trumana naj bi tudi vse države, ki so članice Severnoatlantske zveze, skrbele za primerno povečanje in oborožitev svojih armad.

V Evropo je prispel poveljnik kopenskih vojnih sil Združenih držav, general Mark W. Clark, ki bo nadzoroval med drugim tudi ameriške čete v Avstriji in v Trstu.

Ameriški zunanji minister Dean Acheson je v nekem razgovoru izjavil: „Vojna ni neizogibna. Predpogoj ohranitve miru pa je zgraditev vojaške sile svobodnega sveta."

Anthony Eden na Koroškem

Politično življenje Velike Britanije usmerjata dve stranki, konservativci na eni strani in delavska stranka na drugi strani. Če so nasprotja v notranjepolitičnih vprašanjih še tako velika, je pot zunanje politike pri obeh strankah ista, vsaj s vseh bistvenih vprašanjih. Pred tednom smo poročali, da je namestnik zunanjega ministra Bevina, g. Davies, potoval po južni Evropi, Italiji, Grčiji, Jugoslaviji in Trstu ter ob sklepu svojega potovanja posetil tudi Avstrijo.

Pri tem smo posebno naglasili, da se je g. Davies v Brucku sestal tudi z deželnimi glavarji Štajerske in Koroške. Namen potovanja je bila prav gotovo težnja vpostaviti med imenovanimi državami tesnejše politične stike. Predvsem je taka potreba med Grčijo in Jugoslavijo. Maršal Tito je po tem obisku Daviesa z vso odločnostjo naglasil, da zavisi politični odnos med Grčijo in Jugoslavijo bistveno od ravnanja z makedonsko manjšino v severni Grčiji.

Po vsej verjetnosti pa potovanje Davies-a ni bilo izpadlo po načrtu in tako je sedaj bivši zunanji minister Eden posetil Avstrijo in tudi Koroško.

Na Koroškem se je bivši zunanji minister posebno zanimal za dve veliki elektrani v Žvabeku in Labodu. Ravno okoli tega dejstva so se v političnih krogih pojavila različna ugibanja. Komunistično časopisje je zagnalo velik krik, češ da se Vel. Britanija trudi spraviti elektrani v Titove roke v okviru večje politične kupčije. Gotovo pa je eno, da vlada za zadržanje Jugoslavije veliko zanimanje posebno sedaj, ko se hočeta Grčija in Turčija vključiti v Atlantsko zvezo in postaja s tem položaj Jugoslavije kot obmejnice Sredozemskega morja še bolj važen.

Avstrijska državna pogodba

Prejšnji četrtek so se spet sestali v Londonu namestniki zunanjih ministrov Velike Britanije, Združenih držav, Francije in Sovjetske zveze, da bi razpravljali o sestavi avstrijske državne pogodbe.

Na tej seji je obdolžil sovjetski zastopnik Združene države in Veliko Britanijo, da ne izpolnjujeta določil mirovne pogodbe z Italijo glede Svobodnega tržaškega ozemlja in da zato Sovjetska zveza tudi ne more imeti zaupanje v zapadne sile, da bodo izvrševale določila morebitne avstrijske državne pogodbe. Nadalje je sovjetski zastopnik zahteval tudi ponovno razpravljanje o določilih pogodbe, ki govorijo o demilitarizaciji in denacifikaciji Avstrije. — Končno pa je sovjetski zastopnik odklonil razpravljanje o členu pogodbe, ki govori o plačilu Avstrije Sovjetski zvezi za povojne dobave.

Ker ni bilo na seji mogoče doseči nikakega sporazuma, so sprejeli končno sklep, da se namestniki zunanjih ministrov ponovno sestanejo sredi meseca decembra

Rudniška nesreča

V škotskem rudniku New Cumnock je zemeljski plaz zasul 129 rudarjev. Po večdnevnih naporih se je posrečilo rešiti iz zasutega rudnika doslej 116 rudarjev, pogrešajo jih pa še 13.

Maršal Smuts umrl

V ponedeljek je umrl v Pretoriji v Južni Afriki v starosti 80 let general Jan Smuts, ki je bil dolgo vrsto let predsednik vlade Južnoafriške zveze.

Iz Jugoslavije

Tanjug javlja:

Od 23. septembra do 8. oktobra se vrši velesejem v Zagrebu. Na tem velesejmu bodo razstavile sledeče države: USA, Avstrija, Belgija, Danska, Egipet, Anglija, Francija, Grčija, Holandska, Italija, Nemčija, Švica, Švedska, Trst in Meksiko.

Razstava bo razmeščena na prostoru 20.700 m², inozemci bodo uporabili 45% tega prostora. Inozemci imajo ob tej priliki na državnih železnicah 70% popusta, domačini pa 50%.

V Vojvodini so letos otvorili 140 osemrazrednih šol. Na 83 šolah se vrši pouk v srbohrvaškem jeziku, v 15 šolah v madžarskem jeziku, na ostalih šolah pa odgovarja učni jezik materinskemu jeziku otrok.

Preosnova hrvaške vlade

Uradna jugoslovanska poročevalna služba Tanjug poroča, da je bila preosnovana hrvaška vlada. Ta preosnova je v zvezi z izključitvijo treh članov vlade federativne ljudske republike Hrvatske iz jugoslovanske komunistične stranke. Ti trije hrvaški ministri so Rade Jigič, Duško Bakič, Stane Opačič, očitajo pa jim, da so delovali v korist kominforma.

V zvezi s temi spremembami v hrvaški vladi, poročajo tudi, da so zaprli te dni tri višje častnike jugoslovanske vojske.

Atlantska zveza

Ameriško zunanje ministrstvo sporoča, da so zunanji ministri držav Severnoatlantske zveze sklenili, da bo prihodnje zasedanje severnoatlantskega sveta v New Yorku 15. in 16. septembra. Čeprav še ni znano, kako bo sestavljeno ameriško zastopstvo, so vendar že sporočili da bo zastopstvo vodil zunanji minister Acheson, njegov pomočnik pa bo predsednik sveta namestnikov zunanjih ministrov Atlantske zveze, Charles M. Spofford.

Sestanek sveta zunanjih ministrov Atlantske zveze bo sledil sestanku zunanjih ministrov Francije, Italije in Združenih držav, ki je bil sklican v New Yorku za dneve 12., 13. in 14. septembra.

Kakor je znano se bo 19. septembra pričelo v Lake Successu zasedanje glavne skupščine Združenih narodov.

Na Koreji

Komunistične čete poizkušajo z vsemi silami, da bi prodrle postojanke Združenih narodov pred mestom Taegu, kar pa se jim doslej ni posrečilo. Na posameznih odsekih bojišča so prešle ameriške in južnokorejske čete v protinapad in se jim je posrečilo zavzeti spet nekaj izgubljenega ozemlja.

Severno od mesta Yongčon so vdrle južnokorejske čete v severnokorejske postojanke, napredovale so za 9 kilometrov in so pri tem obkolile 2000 severokorejskih vojakov.

Nova grška vlada

Ker je ministrski predsednik Sophokles Venizelos, ki je komaj pred 14 dnevi sestavil svojo vlado, dobil v poslanski zbornici nezaupnico, je odstopil. Po posredovanju kralja Pavla so se zedinile glavne tri grške stranke, da bodo skupno sestavile novo vlado. Predsednik bi bil spet predsednik liberalne stranke Sophokles Venizelos. Vodja populistov, Tsaldaris in vodja socialdemokratske stranke, Papandreou, bi prevzela v vladi mesti namestnikov ministrskega predsednika.

Politični teden

Posredovalcem, ki se trudijo za poravnavo korejskega spora, je nov dogodek otežkočil njih prizadevanja. Ameriška lovska letala so namreč

sestrelila sovjetski bombnik.

Da severno-korejsko letalstvo obstoja iz letal, ki so sovjetskega izvora, je že zdavnaj znano. Toliko važnejše pa je tokrat toliko, da so v ruševinah sestreljenega letala našli truplo letalca v sovjetski uniformi in osebnimi vojaškimi izkaznicami.

Do spopada je po vesteh iz ameriških virov prišlo nekako takole: Radarski aparati ameriške vojne mornarice, ki je križarila v bližini korejske obale, so javili neko letalo, oddaljeno nekaj kilometrov, ki pa se bliža glavni ameriški bojni ladji. Dvignili so se ameriški lovci in po kratkem spopadu se je tuje letalo vnelo ter strmoglavilo v morje. — Ameriški piloti pravijo, da je sovjetsko letalo prvo začelo streljati.

To se je pripetilo 4. septembra. Ameriško poveljstvo je dogodek takoj javilo v Washington, tam pa so obvestili tajništvo UNO. Dva dni sta nato minila, ne da bi Sovjeti zavzeli kako stališče. Dne 6. septembra pa je sovjetska vlada poslala ameriški vladi protestno noto, v kateri pravi, da je letalo bilo na poizkusnem letu ter je bilo neoboroženo. Nota zahteva nadalje povračilo škode ter kazen za storilce.

Ameriški poslanec v Moskvi pa note ni hotel sprejeti, ker je ameriška vlada mnenja, da spada vsa zadeva v okvir UNO, ker ameriški lovci v korejskih vodah stoje v službi UNO. V Varnostnem svetu pa je Malik ponovno obdolžil Ameriko, da je ona odgovorna za sestrelitev. Spet je prišlo do hudega besednega dvoboja med Amerikancem in Rusom in oba sta predlagala Varnostnemu svetu vsak svojo resolucijo. V ameriški resoluciji je poziv na vse članice UNO, naj komunističnim napadalcem vsako pomoč odpovedo in podvzamejo vse, da se sovražnosti čimprej ustavijo. Resolucija je bila sprejeta s 7 glasovi proti enemu, medtem ko jugoslovanski zastopnik ni glasoval. Takoj nato pa je Malik vložil znameniti „veto". Nato so prešli k glasovanju o Malikovi resoluciji, v kateri ta zahteva, naj se čete Združenih narodov takoj umaknejo s Koreje. Ta resolucija je bila odbita z 8 proti enemu glasu. Varnostni svet ob takih prilikah torej ne more iz zagate.

Zadeva z letalom je ostala nerešena in je že itak slabe odnose med Ameriko in Sovjetsko zvezo še poslabšala.

Sovražnosti na Koreji se nadaljujejo z nezmanjšano srditostjo. Komunistične divizije kljub letalskim napadom in bombnim preprogam dobivajo ojačenja v četah in materialu. Videti je, da se poslužujejo nove, uspešnejše taktike. Ker po njih cestah in železnicah vsled letalskih napadov, ni več mogoče voziti vojnega materiala, predvsem streliva, so organizirali posebne oddelke nosačev, ki se pomikajo skozi gozdove do bojnih črt.

Srditi napadi severno-korejskih divizij, razen majhnih krajevnih uspehov, sicer niso prinesli nobene odločitve, vendar je položaj branilcev nekoliko slabši kot je bil prejšnji teden. Ves svet pričakuje, kdaj bo UNO imela na Koreji toliko pehote, da bo mogoče fronte vsaj utrditi. Zadnje vesti pravijo, da so prvi angleški oddelki prispeli na bojišče in takoj posegli v borbe.

Trygve Lie posreduje in opominja

Glavni tajnik UNO je neumoren v svojih prizadevanjih ohraniti mir. Ne opusti nobene prilike, da ne bi skušal najti podlago za sporazum ali vsaj znosno sožitje med obema svetovoma. Tako je pred dnevi govoril na nekem shodu v Chikagu tudi o Koreji. Dejal je, da je pri sedanji napetosti med Ameriko in Rusijo zelo malo verjetno, da bo mogoče doseči stalno rešitev v tem vprašanju. Če bi se pa našla podlaga za splošen sporazum, bi ta vključeval tudi Korejo. Sedaj pa morajo oborožene sile UNO napadalca najprej potisniti na staro mejo. Naslednji cilj mora biti ustanovitev „Združene in neodvisne Koreje", ki naj jo upravlja vlada, ki jo bo na svobodnih volitvah izvolilo ljudstvo.

Potem je Trygve Lie še napovedal, da bo v kratkem prišlo na bojišče 30 do 50 tisoč vojakov iz vseh delov sveta.

Sestanek „treh" v Washingtonu

O tej konferenci, ki bo v prihodnjih dneh, je zelo mnogo ugibanj. Sestali se bodo zunanji ministri Francije, Anglije in Amerike. Glavni predmet razgovorov bo vprašanje organiziranja zapadne Evrope. Tukaj bo šlo predvsem za Nemčijo. Po znanem Churchillovem govoru v Evropskem svetu, kjer je zahteval oborožitev Nemcev, so v bonnskih političnih krogih postali zelo samozavestni in časopisje je že postavljalo nemške zahteve napram zapadnim silam, to se pravi pogoje, pod katerimi bi se Nemci pustili oborožiti. Šli pa so nekoliko predaleč in bili prezgodnji, kajti kar zapovrstjo so se javljali glasovi iz Londona, Pariza in Washingtona, ki so prilivali vode nemškemu optimističnemu čaju.

Pred sestankom treh se je oglasil kot zadnji še francoski zunanji minister Schuman, ki je verjetno hotel razložiti stališče, katerega bo zavzel v Washingtonu. Dejal je, da ni izključeno, da bodo Nemcem dovolili lastno zunanje ministrstvo. Zavezniška visoka komisija pa mora obdržati pravico nadzorstva. Schuman odklanja ponovno oborožitev Nemčije in Francija bo preprečila, da bi pod plaščem policijskih enot nastala nova nemška armada.

Posredno se je dotaknil tudi svojega (Schumanovega) načrta, ko je menil, da skupna obramba zahteva tudi združitev vseh materialnih virov, ki naj služijo v ta namen. Ne sme se zgoditi, da bi Zapadna Nemčija pri razdeljevanju teh dobrin imela kako prednost.

„Ne verjamem, da bo prišlo do vojne"

je še rekel in dodal: „Toda smodnik se nabira in ne smemo se igrati z ognjem."

Nemcem, ki so te dni slovesno proslavili prvo obletnico obstoja zapadnonemške zvezne republike, te besede niso preveč prijetne, vendar upajo, da bo politični položaj v Evropi prisilil zaveznike, da jih bodo kot enakopravne sprejeli v svojo sredo.

OSTALI DOGODKI PO SVETU

Volitve na Danskem

Kot najmočnejša stranka so izšli socialni demokratje, vendar pa nimajo absolutne večine. Njim slede liberalci. Konservativci in nekatere manjše desničarske stranke so pridobile na glasovih in poslancih. Poraz so doživeli komunisti, ki so izgubili 3 poslance in jih imajo sedaj le še 6. Težko pa bo sestaviti vlado, ker se liberalci branijo sodelovati s socialisti.

Volitve v Južni Afriki in posledice njih izida

Zmagala je z majhno večino nacionalistična stranka dosedanjega predsednika dr. Malana. V Južni Afriki, ki je kakor znano, angleški dominion, vladajo prav posebne politične in narodnostne prilike. Tam živi okrog 2 milijona belcev in okrog 7 in pol milijona črncev in Indijcev. Belci se boje, da jih številčno nadmočni domačini ne bi politično in gospodarsko ogrožali ali jim celo iztrgali iz rok vodstvo v državi. Ker se je komunistična propaganda zavzemala za enakopravnost črnega prebivalstva, je bil to en razlog več, da so jo pred tedni prepovedali. Druga značilnost Malanove stranke je zahteva po popolni neodvisnosti Južne Afrike. Ta je končno res še najmanj zanesljiv član v družini britanskih dominionov. Tretja značilnost pa so neke simpatije, ki jih nacionalisti imajo do nemškega nacionalizma in Malanova stranka se je (takrat je bila še v opoziciji) protivila vstopu Južne Afrike v vojno proti Nemčiji. Takrat je še imela večino Angliji zvesta stranka generala Smutsa.

Malan je pri zadnjih volitvah imel proti sebi blok zmernih liberalnih in meščanskih strank (Delavska stranka je tam zelo šibka). Zmagal je z majhno večino, ki pa zadostuje, da bo mogel izvesti svoj program. Prvo njegovo delo je bil zakon o ločitvi ras. Črnci in Indijci so po njem praktično izključeni iz javnega in družabnega življenja belcev.

Angleški politiki v Jugoslaviji

Jugoslavijo je obiskala delegacija angleške vladne Delavske stranke. Poleg predsednika stranke je v delegaciji tudi glavni tajnik, Herbert Morrison, ki je ena najmočnejših osebnosti v angleškem političnem življenju. Pred njimi pa je bil na obisku tudi Ernest Davies, državni tajnik za zunanje zadeve. Po svojem povratku je izjavil, da hoče Jugoslavija še vnaprej ostati neodvisna. Obenem je javil, da je Jugoslaviji Mednarodna banka dovolila novo posojilo v znesku 15 milijonov dolarjev.

Pogodba med Cerkvijo in državo na Madžarskem

Medtem ko je kardinal Mindszenti še vedno v zaporu, je del duhovništva sklenil z madžarsko vlado pogodbo o razmerju do države. V imenu duhovščine je pogodbo podpisal Monsg. Grösz, nadškof iz Kalocsa, v imenu države pa Darvas, minister za pouk in cerkvene zadeve. V tej pogodbi škofje priznavajo madžarsko „ljudsko republiko" in se obvezujejo, da jo bodo podpirali in nastopili proti tistim duhovnikom, ki bi se pregrešili proti režimu. Država pa priznava Cerkvi pravico do svobodnega verskega pouka ter dovoli delovanje nekaterim verskim redovom, ki smejo ostati na Madžarskem. Vrnila ji bo tudi 8 cerkva ter jim v prihodnjih 18 letih podelila tudi nekaj denarnih podpor.

IRO PRESELILA V TREH LETIH 800.000 BEGUNCEV

Mednarodna begunska organizacija IRO je v treh letih svojega obstoja pomagala 790.798 beguncem pri njihovi selitvi na nove domove. Tako pravi poročilo IRO, ki so ga izdali o delovanju te organizacije do 30. junija 1950 v Ženevi. Poročilo navaja nadalje, da je IRO repatrirala 70.253 ljudi. Mednarodna begunska organizacija je dnevno prepeljala povprečno 721 razseljenih oseb iz taborišč na nove domove po vsem svetu.

Od julija 1947 dalje je IRO pomagal 500.000 beguncem. Čez 90% teh ljudi je prišlo iz taborišč v Nemčiji, Avstriji in Italiji.

Združene države so na prvem mestu na seznamu držav, ki so sprejele begunce. Poročilo pravi, da so Zdr. države v treh letih sprejele skupno 194.403 razseljenih oseb, Avstralija 145.407 in Izrael 118.248 beguncev. Tem sledijo po vrsti Kanada, Velika Britanija, Francija, Argentina, Brazilija, Belgija in Venezuela.

Glavni ravnatelj IRA, Donald Kinglsey, je povudaril, da bo igral važno vlogo pri nadaljnjem preseljevanju ostalih 593.579 beguncev, ki so ostali še po taboriščih, novi razširjeni ameriški begunski zakon. Na dan 30. junija je prejemalo 250.000 beguncev popolno oskrbo IRA, ostalim pa je IRO odobrila pravno in politično zaščito ter druge usluge.

Dragi bralci „Našega tednika"!

Adelaide, dne 18. VIII. 1950

Ne morete si predstavljati, kako sem se razveselil, ko sem po dolgem času prejel vse dosedanje številke lista „Naš tednik - Kronika". List mi zelo ugaja, ker prinaša res toliko zanimivosti iz Koroške, iz Slovenije in z vsega sveta. Tudi drugim Slovencem ki živijo v tukajšnji okolici, sem razložil pomen „Našega tednika" in lahko že danes sporočim, da se bodo kmalu javili novi naročniki in Vam bodo poslali tudi naročnino. Prosim Vas pa, da sporočite, koliko bi stalo pošiljanje lista z zračno pošto, da Vam tudi ta znesek nakažem, ker z navadno pošto rabi list do nas 6 do 8 tednov.

Tudi v današnjem pismu bi Vam rad opisal „našo" Avstralijo in življenje v tej deželi.

Avstralija je približno tako velika kokor je vsa Evropa brez Španije, Portugalske in Italije in jo okrog in okrog obliva morje; je torej kakor velikanski otok. Polovica zemlje v tej deželi je zelo rodovitna in sijajno uspeva žito vsake vrste, krompir in raznovrstno sadje, tudi vina dosti pridelajo. V srednjem delu Avstralije pa je sama puščava, kjer živi le malo število prebivalcev, večinoma črnci, katerih je skupno kakih 100.000. Ti živijo zelo preprosto, imajo svoj jezik, so zelo pomanjkljivo oblečeni, živijo še od lova, ako pa pridejo v mesta, se kmalu popolnoma vživijo v mestno življenje.

Na rudah je Avstralija zelo bogata dežela, ima železo, baker, zlato, ne manjka pa tudi ne premoga. Dani so vsi pogoji za razvoj industrije, manjka pa sposobnih strokovnjakov, ki bi napravili iz Avstralije drugo Ameriko.

Zanimanje za šport je tu izredno veliko. Ob sobotah so trgovine odprte le dopoldne, popoldne pa kinematografi, hoteli in bari. V teh sicer ni sedežev, pa vseeno tudi pri stanju alkoholne pijače mnogim zmešajo glave. Tudi mi Slovenci si privoščimo ob sobotah dobro kapljico, vendar pa ne pijemo v barih, ampak si prinesemo pijačo domov. Tako si doma uredimo veselje in zabavo, vmes zapojemo tudi slovenske pesmi, katerih tu še prav nič niso vajeni, vse je za domačine nekaj novega.

Ob nedeljah so tu vsi gostinski obrati zaprti. Avstralci se peljejo s svojimi avtomobili na razne športne prireditve. Povprečno pride v Avstraliji na vsakega sedmega Avstralca en osebni avto, s katerimi napolnijo v poletnem času skoraj vse ceste.

Kulturna stopnja Avstralecv je zelo visoka. Na nošo in obleko zlasti ženske polagajo zelo mnogo važnosti in pozornosti, manj pa moški. Ženske so seveda popolnoma enakopravne v vsem z moškimi, ter so zaposlene tudi pri raznovrstnih delih v tovarnah.

Katoličanov je v Avstraliji približno eno petino. So pa vsi prebivalci tudi drugih veroizpovedi razmeroma zelo pobožni, med pripadniki posameznih verstev pa ni nobenega sovraštva ali zaničevanja. Cerkve so v notranjosti zelo priproste, pri mašah ne poznajo petja. Nove priseljence in njihove verske običaje ter druge navade Avstralci zelo spoštujejo.

Ko sem prišel v Avstralijo, sem takoj videl, da kruha tukaj ne bo primanjkovalo, če bom hotel delati. Ker za enkrat še stanujemo skupno, imamo dobro preskrbljeno za razne zabave, kakor kino, plese itd. Ob večerih med tednom gremo torej večkrat v kino, ples pa je ob nedeljah. Vendar mi priseljenci bolj malo plešemo, ker niso prišla z nami tudi dekleta, avstralska dekleta pa večinoma naših plesov še ne znajo.

Vsak novonaseljenec se najbolj zanima zato, da bi si čimprej nabavil vsaj radio-aparat, nato pa tudi motorno kolo in nekateri že mislijo na avto. Saj pri teh velikih razdaljah človek brez motorja ali avtomobila res nikamor ne pride.

Ob sobotah, kakor sem že omenil, se zberemo Slovenci pri sladki kapljici, ki nas vse potolaži, da pozabimo za nekaj časa na domotožje in se v lepi slovenski pesmi spominjamo naših krajev in naših preteklih dni, ki smo jih preživeli po slovenskih krajih v ožji domovini in na Koroškem. Dragi bralci na Koroškem, mi se Vas še vedno radi spominjamo in Vam iz daljne Avstralije pošiljamo mnogo pozdravov. Zlasti prisrčno pozdravljam vse suške faranke in farane, med katerimi sem preživel toliko lepih in veselih dni ter sem se zato tudi tako težko poslovil od njih. Tudi danes in vsak dan sem v mislih še pri Vas. **Jože Podgoršek.**"

Pomemben kulturni dogodek

RAZSTAVA SLOVENSKIH SLIKARJEV IZ TRSTA

Šest slovenskih slikarjev je v celovškem „Künstlerhaus" razstavilo svoja dela, ki so po veliki večini bila ustvarjena v preteklih desetih letih. Tudi če ne bi bilo letnic v vodiču po razstavi, govorijo okolje, snov in način, kako je ta obdelana, o tem, da so ti, večinoma še mladi umetniki, ustvarili svoja dela v dobi, ko je ves narod v Primorju preživljal svoje najtežje čase. Vsi so domačini, iz vseh njihovih umetnin se zrcali slika te dežele, kakor jo pač vidi umetnikova osebnost. Da je umetnost, ki so nam jo pokazali tržaški slikarji, pristna, izraz duševnosti in volje, — in da so vsi ti umetniki pri vsem tem še osebe iz okoliščin, v katerih so ustvarjali, — to je mogel vsak obiskovalec razstave ugotoviti na prvem koraku.

Večina od njih so avtodidakti — samouki. Preteklo desetletje pač ni bilo naklonjeno slovenskemu narodu, še manj njegovim umetnikom. Po vojni so spet mogli sesti k svojim paletam in delati. To kar so prinesli v Celovec, je moglo resne ljubitelje slikarske umetnosti le presenetiti in navdušiti. Ne zanimajo jih konvencionalni motivi tihožitij, jutranjih in večernih zarij, ne iščejo potvorjenih idil in portretisti ne slikajo lepotic in jim je vsaka prefinjenost tuja. Njih umetnine dajejo to, kar jim je neizprosno življenje pokazalo in to, kar jim je ostalo v duši.

Umetnosti vedno tekmujejo s časom in mnogokrat ga tudi prehite. Slovenci imamo vrsto slikarjev evropskega formata: Sternen, Jakopič, Jakac itd. Na razstavi pa sem se živo spomnil svojske osebnosti slikarja Čargo-ta. Tudi ta je bil Primorec in tudi njegove umetnine v slovenski slikarski umetnosti predstavljajo posebnost. Čargo vojnih časov ni preživel, toda tudi on je bil iskalec novih poti v svojem umetniškem poklicu. Verjetno bi tudi on bil danes predstavnik socialnega realizma, kakršen je **Lojze Spacal.** Ta je najmočnejša pojava med šestimi razstavljalci. Presenetljivo dovršeno obvlada vse najnovejše smeri modernega slikarstva. Iskanje nove oblike ga je spoznalo z vsemi variantami od ekspresionizma do pretiranega kubizma. Z uspehom je znal najti pot, ki odgovarja njegovi osebnosti. Podlaga vsej njegovi ustvarjalnosti so pa domači motivi. Najmočnejši vtis zapusti „Kraševka". Namenoma zapušča pri drugih slikah perspektivo, s plastičnostjo se ne ukvarja in na prvi pogled vplivajo njegove umetnine kot preproste podobe bodisi s sten starih panjev ali pa se ob njih spomniš cerkvenih okenskih slikarij. Toda njegova umetnost ni nič drugega kot oplemenitena enostavnost, ki postane ponekod ganljivo-ljubka, kakor je n. pr. njegova slika „Matere z vozički".

Če stopiš v oddelek, kjer razstavlja **Bogdan Grom,** te najprej razvesele ljubke slikanice „Rdeče kapice". Izboren risar, ki bi pri Walt Disneyu napravil kariero! Nič čudnega, če je ilustriral Mark Twainovega „Tom Sayerja". Njegova olja pa kažejo umetnika velikega notranjega zagona. Njegove skupinske slike „Dekleta v razredu", „Pogovor v gostilni" in „Dekleta odhajajo" so mojstrovina prikazanega vzdušja in okolja.

Jože Cesar je samouk in po poklicu pristaniški delavec, ki je v prostem času v večernih tečajih izpopolnjeval svojo slikarsko umetnost, do katere je gojil ljubezen že kot deček. Toliko bolj presenetljiva je silnost njegovih portretov. Iz teh oseb, ki jih vse predstavlja v njihovem poklicnem delu, lije nenavaden izraz energije, odločne stvarnosti. Poglobitev v duševnosti teh individualnosti je izredna. Umetnika zanimajo predvsem socialni, toda po portretih sodeč, družabno ali osebnostno individualni motivi. „Operacija" in „Črkostavci" sta dve podobi iz grobe vsakdanjosti, gledani skozi sočustvujoče, razumevajoče umetnikove oči. Cesar je silen talent, čigar ustvaritve človeka resnično privežejo. Neizprosna realistična plastika njegovih portretov je tako močna, da človeka presune.

Edini umetnik, ki se je posvetil „vodnim barvam" — akvarelom, je **Robert Hlavaty.** Njegovi akvareli izdajajo umetnika, čigar moč je v zadržanem, nekoliko premehkem izrazu. Lep je v tej svoji mehkobi, vendar še ni našel svojega končnega izraza. Nekatere slike vplivajo vizionalno, kot n. pr. „Koper". Poleg „Brezposelnih" je to po mojem mnenju njegova najmočnejša umetnina. Sicer je pa akvarel ena najtežjih slikarskih panog in Hlavaty utegne s svojim subtilnim občutkom Slovencem še marsikaj vrednega podariti.

Lukežiča Avrelja moremo označiti kot slikarja istrske pokrajine. „Sonce Istri" in „Povratek" sta mi zapustili najmočnčejši vtis. Tudi kot portretist („Moj oče") se je pokazal kot zrel umetnik.

Rudolf Saksida je zadnji izmed šestih, ki ga omenjamo med slovenskimi slikarji iz Trsta. Tudi on je samouk. Pričel je kot plakater, njegove slike pa kažejo človeka, ki ga je ljubezen do umetnosti dvignila do zavidnega znanja.

Razstava slovenskih slikarjev iz Trsta je prinesla in pokazala novo noto v umetniškem ustvarjanju slovenskega naroda. Prinesli so to, kar oni znajo, tam v Trstu, še vedno v težkih narodnostnih prilikah. Pokazali so nam več kot so menda mislili, da bomo razumeli.

Vse tukajšnje časopisje ni štedilo s priznanji slovenskim slikarskim umetnikom iz Trsta. Veliko zanimanje za razstavo je dokazal tudi izredno dober obisk.

SLOVENCI PRI OBDELOVANJU SLADKORNE PESE V KANADI

Letos, dne 22 maja, ravno na binkošti v jutru, smo srečno pristali v pristanišču Halifax. Bilo nas je dvajset Slovencev. Transport so po večini tvorili Slovaki, Poljaki, Madžari in drugi.

Iz Halifaxa smo po dvodnevni vožnji z brzovlakom dospeli na mesto, kjer smo se udobno vtaborili za dvomesečno obdelovanje sladkorne pese. Domačini so nas zelo gostoljubno sprejeli. Hrana pa je bila tako dobra in obilna, da si kaj takega v Evropi niti predstavljati nismo mogli.

Po dvodnevnem odmoru smo 1. junija pričeli z okopavanjem sladkorne pese. Dobili smo v to svrho čisto majhne motike, ki niso tehtale niti pol kilograma. Mi smo se jim kar čudili, saj bi si v naši domači zemlji s tem ne mogel nič pomagati. Tu pa je zemlja zelo lahka in večinoma humozna. Bogata in rodovitna je.

Bistvene razlike med našo krmsko peso in sladkorno pri obdelavi ni. Pri zadnji je pogoj, da je brez vsega plevela in enakomerno razredčena. To namreč zelo močno vpliva na množino pridelka.

Naše površinske mere tu ne poznajo. Imajo akarje. Na akar se pridela do 15 ton pese Tona pa se prodaja po 8 dolarjev. Dva in pol akarja odgovarjata našemu hektarju.

Okopavanje pese nam je šlo izpod rok. Pred nami je brnel traktor, ki je rahljal zemljo in vršil okopavanje med vrstami. Mi pa smo redčili in okopavali vrste same. Delo je bilo plačano na akord in tako smo dnevno zaslužili do deset dolarjev. To je za tukajšnje razmere lep zaslužek.

Pripomniti moramo, da so nam bili Kanadčani v verskem pogledu od prvega dne zelo ustrežljivi. Ker so bile pri nas vse druge veroizpovedi zastopane, ni bilo katoliške cerkve. Domačini sami so nam poskrbeli katoliškega duhovnika, tako da smo imeli vsako nedeljo službo božjo v zasilni kapelici.

Po kančanem delu pri sladkorni pesi pa smo bili porazdeljeni po farmah. Tudi sami smo si lahko izbrali farmerja in delo na farmi.

Delo na farmah je zanimivo. Prednjačijo motorizirani oddelki s kmetijsko obdelovalnimi stroji. Kraji so lepi, zemlja rodovitna.

Tudi tukaj se je pokazalo, da smo Slovenci vinski bratci, pa nikar ne mislite, da preveč pijančujemo. Le naselimo se radi tam, kjer je vinska trta in jablana, v vinarstvu in sadjarstvu. Vidi pa se tudi, kako Slovaki ljubijo poljedelstvo. Oni se naseljujejo v večjih skupinah tam, kjer uspevajo žitarice in okopavine, te so tukaj zelo dobičkanosne.

Eno me osebno zelo veseli. Naši Slovenci so res značajni. So sicer tu že dolgo let med angleškim ljudstvom, vendar so jezik, običaje in navade ohranili tudi svojim potomcem. So delavni, mirni in značajni, zgled ostalim narodom.

Toliko za danes. Prihodnjič nekaj o Kanadi sami. Vas vse po svetu in na Koroškem prisrčno pozdravlja D. P.

Visoki komisar za begunce

Na drugemu zasedanju Gospodarskega in socialnega sveta, ki se je pred kratkim zaključilo, je svet med drugim odobril načrt za ustanovitev urada visokega komisarja za bugunce. Naloga visokega komisarja za begunce bo, da bo skrbel za evropske begunce, ko bo končala svoje delovanje Mednarodna begunska organizacija (IRO).

Načrt za ustanovitev urada visokega komisarja za begunce mora še odobriti glavna skupščina Organizacije zveze narodov.

Po tem načrtu bo skupščina izvolila komisarja za dobo treh let, in sicer na predlog glavnega tajnika OZN. Sedež komisarja bo v Ženevi. Urad visokega komisarja bo prevzel naloge mednarodne begunske organizacije (IRO), ki bo končala svoje delovanje koncem marca 1951.

Stroške za oskrbo beguncev bodo krili s prostovoljnimi prispevki. Upravne stroške za urad visokega komisarja bo plačala OZN.

Z. I. M:

Zvesta srca

26.

Roki pa ni tako hitro pozabil na dom, kakor bi kdo mislil. Že takoj prvi večer mu je bilo tako dolgčas po mami, da je bila od joka mokra vsa vrhnja površina blazine. Tožilo se mu je po domači izbi, kjer je preživel toliko lepih večerov ob knjigi, po gmajni in širnih travnikih, kjer je pasel govedo. Kolikokrat je bil sklenil, da bo kar domov ušel, a spet ga je skrbelo, kaj poreko mati, če to stori. Počasi se je vživel, se skrbno pripravljal za šolo in se veselil prostega časa in iger. Prihajala je že zima v deželo in fantje so se začeli pripravljati na božične počitnice.

Pričakovanje na svidenje je bilo vsak dan težje. Dni ni štel samo Roki, ampak tudi mama, ki je bila že zelo radovedna, kakšen je njen ljubljenec.

Če bi vedeli, kakšno razpoloženje je bilo tiste dni pred odhodom na božične počitnice v Marijanišču! Vse je bilo narobe. Kovčki, košare in torbe so bile pripravljene ob posteljah, obleka za vožnjo je bila že pripravljena; drugače mirni fantje pa so bili kot telički, vsi podivjani od veselega pričakovanja. Skoro hoditi niso več znali, kar skakali so po dolgih hodnikih in stopnicah. Strogi prefekti so pogledali nekoliko skoz prste in jim pustili nedolžno veselje. Zadnjo noč niso dijaki nič več spali. Ta je vedel povedati smešnico, oni veselo zgodbo, da smeha in klepetanja ni bilo konec.

Rok je že dvi uri pred odhodom vlaka sedel na postaji. Kazalci velike stenske ure so se premikali kot polži. Roku je bilo kot da čas stoji. Poiskal je branje, a ni mogel brati. Spustil se je v pogovor s sošolcem, a zmanjkalo jima je snovi. V mislih sta bila oba že med domačimi, ki jih bosta po štirih mesecih spet videla. Rok se je nekaj domislil:

„Hanzi, pazi na moje stvari, takoj se vrnem!"

Hanzi je stvari potegnil skupaj, Rok pa je odhitel v mesto.

„Moram nekaj kupiti za mamo, sestri in brata." Imel je nekaj prihrankov saj je bil zelo varčen pa je hotel razveseliti domače z malimi darilci. Tudi mama in ko so atej živeli, tudi oni, so vedno prinesli iz mesta žegnanja.

Mami je kupil lepo ruto, Joziju je izbral denarnico, kakršne si je že dolgo želel. Za sestri pa kar nič pravega ni našel. Najlepše bi bile še rute za zavrat, a je imel premalo denarja. Vzel je dve košarici, ki naj bi jih uporabljali za šivanje. Še šivanke, naprstnika in dvoje škarij je svetovala prodajalka, za kar se je tudi odločil.

Sam sebe vesel, se je vračal na postajo. Ura se je med tem precej premaknila in sošolca sta se iz čakalnice preselila v železniški voz. Zapiskal je vlak, postajni načelnik je zamahnil z rdečo zastavico in vesela pot v Rož je napočila. — Koliko mladih src je začelo hitreje utripati!

*

Rezi je bila vsa nemirna: „Mama, ali je že čas, da grem na Bistrico?"

„Desetkrat sem ti že povedala, da boš še dve uri zmrzovala na postaji. — Zdaj pa pojdi v božjem imenu, a pazi, da se ti kaj ne zgodi."

Deklica se je ogrnila z debelo ruto, prijela sani in skakaje se odpravila proti Fužini. „Le kakšen je Rok? Ali se mu že kaj pozna, da bo gospod? In kako bo govoril?" Sto radovednih vprašanj ji je rojilo po glavi. Dobro se ji je zdelo, da ga bo prva smela videti. Jozi in Mojci sta šla z volom v gozd po drva in se še nista vrnila. Mama pa je doma nekaj dobrega pripravljala.

Večeriti se je začelo. Zgodnja decemberska noč je že dala čutiti bližajoči se božič. Rezije ni bilo strah, tudi Roka ne. V mislih je že sedel v kotu pod jaslicami in motril sveto družino, preproste pastirce in bele ovce. Letos bo hlevec krasila še posebno lepa zvezda repatica, ki se bo svetila tudi v temi.

Rezi je že čula prihajati vlak. Pa je bil še daleč, prav na humperškem klancu. Končno je le zagledala dvoje žarečih oči, ki so se ji hitro bližale. Zavrisnila je in stopila na prste, da bi Roka čim preje zagledala.

Rok je izstopil. Sestrica ga je že stiskala za roke in ga občudovala: „Joj, kako velik si in in, kako lep!" Nasmehnil se ji je in poprosil:

„Pojdiva hitro domov. Tako rad bi že videl mamo, Mojcijo, Jozija in sploh vse Vrbice."

Zdevala sta prtljago na sani. Rok ni odnehal. Rezi je morala sesti zadaj, da jo je peljal. To se ji je dobro zdelo! Škoda, da je bilo temno in nihče ni videl, kako brat dijak vozi svojo sestrico! Njej se je zdelo, da jo je doletela večja odlika kot če bi se peljala v zlati kočiji.

Roka je pa tudi ganila sestrina pozornost, saj ni mislil, da bi ga kdo prišel čakat.

Pa še večje veselje je čakalo Rutarjeve.

(Dalje prihodnjič)

NEKAJ O HIGIENI

(Nadaljevanje)

Poleg muh imamo še nevarnejše prenašalce raznih bolezni. Predvsem je to velika uš, ki ne živi v laseh človeške glave, temveč v obleki oziroma v perilu. Zaredi se ta uš vedno tam, kjer ni čistoče, kot je to ponavadi na bojnih poljanah, ko ni radi dolgotrajnih borb niti časa niti vode za čiščenje in menjavanje perila. Ta uš prenaša pegavca, ki je na zunaj sicer podoben legarju, toda nastane po povsem drugih povzročevalcih in je v prvi svetovni vojni pomoril stotisoče vojakov. V poslednji vojni je povzročil manj žrtev, ker so že uporabljali proti njemu učinkovita sredstva.

Prenašalci kuge so bolhe podgan, ako se jih človek naleze. Zato se bore proti podganam vsa večja in manjša mesta, vendar ne bo še kmalu mogoče, iztrebiti te golazni, ki povzroča toliko škode in bolezni po vsem svetu.

Velikanski napredek je že dosežen v borbi proti komarjem, ki povzročajo malarijo. Posebno v Ameriki žrtvujejo velikanske vsote za iztrebljenje tega komarja, ki še vedno obvlada velikanska področja po vseh kontinentih. Z izsušenjem močvirij izginjajo ti komarji iz površine in na prej neobljudenih krajih nastaja novo in zdravo življenje!

Od domačih mrčesi moramo omeniti še bolhe in stenice. Tudi ta golazen je škodljiva, še bolj pa nadležna. In čim večja čistoča, tem manj priložnosti najdejo ti krvosesi, da bi se udomačili po naših stanovanjih.

Sedaj pa nekoliko o osebni negi in higieni! Kulturen človek se umiva, se od časa do časa preoblači in menja pogosto svoje perilo. Striže si lase in se brije. Ženske store v tem — rekli bi — kozmetičnem oziru še več, včasih preveč! One si lišpajo obraz, pobarvajo nohte in ustnice itd. Vsaj od zunaj bi take ljudi lahko imenovali zares kulturne, vsaj kulturne po telesu... Kako pa si negujejo one dele telesa, ki jih pokriva obleka in perilo? O tem bi lahko največ povedale perice. Večini ljudi sicer ni dano, da bi razpolagali s kopalnicami, toda mnogo jih je, ki bi se vendar lahko od časa do časa docela umili na skritem prostoru, n. pr. na stranišču.

Posodica vode bi zadostovala, da očistiš tudi tiste telesne dele, ki jih drugi okopljejo v kopalnici ozir v kopalni kadi, posebno pa takrat, ko opraviš dnevno potrebo ali stolico. Posebno važno je to še pri ženskah po mesečnem perilu in pri vseh onih, ki nagibajo k močnemu potenju in ki se jim ponavadi vname koža, bodisi med stegni, bodisi pod močnimi prsi. Vzamite le del časa, ki ga po nepotrebnem zapravljate z lišpanjem obraza in nohtov ter ga uporabljajte rajši za nego in higieno ostalega telesa! To vam bo šele potem prava higiena za res kulturnega človeka, za ženske istotako kot za moške!

K resni in pametni higieni naj spada tudi pravilo, da si umijemo roke vedno, kadar zapustimo stranišče. Ne bomo na tem mestu razmotrivali, zakaj! Saj vsakdo ve, zakaj! Gotovo ni na mestu, da neumito roko ponudimo ravnokar prišedšemu gostu. Le opazujte in videli bodete, koliko kulturnih ljudi bodete našteli, ki jim niti v glavo ne pade, da bi si umili roke „post festum", akoravno imajo priliko, da to store!

Za otroke — pa tudi za odrasle — bi bilo zelo koristno, ako bi si zapomnili tele besede:

„Pred vsako jedjo roke si umiti,
enako po stolici moraš storiti!"

Glede poljubljanja rok in lic bi pripomnili samo toliko, da ta navada ne odgovarja higieni! Posebno ubogi so v tem oziru otročički, ki morajo pogosto prenašati ta način oboževanja, posebno ako imajo lična ličica.

Ker niso vsake ustnice raznih obožavalcev brezhibne, naj bi ljudje, posebno ženske, opustile tako prekomerno poljubovanje otrok, ker jim s poljubi prav nič ne koristijo, lahko pa vendarle škodujejo! Zato nikar ne poljubujte otrok, vsaj tujih ne!

Naj bi za danes zadostovali omenjeni nasveti iz tiste vsakdanje higiene, ki se ponavadi strinja tudi s pravilnim in kulturnim načinom življenja posameznika, akoravno bi bilo še mnogokaj važnega v tem delu splošne medicine, ki ji pravimo higiena, omeniti! Dr. K.

Svojevrstni zdravniški poskus

Pri svojevrstnem zdravniškem poskusu, ki ga bodo izvedli v Veliki Britaniji, bo sodelovalo več tisoč oseb. Gre za prvi poskus, da bi našli uspešno sredstvo za zatiranje pnevmoconiose (poapnenje pljuč), ki ogroža zdravje rudarskih skupnosti. Vršili ga bodo pod pokroviteljstvom britanskega sveta za zdravniška raziskavanja.

Poskus bo trajal nič manj kot pet let. Prizadevajo si, da bi preizkusili znanstveno teorijo, po kateri je poapnenje pljuč pripisati združitvi prahu z jetičnimi okuženji pljuč. Za poskusno področje so si izbrali dolino Rhondda v Vale-su, ki je eden najvažnejših rudarskih predelov Velike Britanije.

Z izvajanjem so začeli v septembru letos. Skupine specialistov, katere bo vodil znameniti strokovnjak za pljučne žleze, dr. Norman Tattersall, bodo pregledale več kot 30.00 oseb z röntgenovimi žarki.

To delo bo trajalo kakih šest mesecev, po preteku petih let pa bodo lahko ugotovili, če bo izvedba tega načrta zatrla jetična obolenja v rudarskih skupnostih. Na vsak način se bodo obogatili z mnogimi novimi dognanji v zvezi s jetičnimi obolenji. Strokovnjaki so mnenja, da so bodo v teh petih letih naučili več kot v vseh zadnjih 40 letih.

Razne kratke vesti

ZRELOSTNI IZPITI NA ČEŠKOSLOVAŠKEM

Kakor piše dr. Milan Maralik v praškem listu „Lidove Noviny", so morali letos vsi kandidati na zrelostnem izpitu dokazati, da imajo „ljudsko demokratično zavest."

Da se ne bi zgodila kaka „krivica", pravi dr. Maralik, so obvestili pred izpitom izpraševalce, kake uspehe so kandidati že dosegli v šolskih predmetih in tudi v ideološkem oziru.

Češki dijaki morajo torej na zrelostnem izpitu dokazati ne samo znanje šolskih predmetov, ampak tudi to, da jih preveva „ljudska demokratična zavest."

„REAKCIONARJI" NA ROMUNSKEM

Sovjeti so nedavno zahtevali od Romunov delavce za prisilno delo. Romuni pa so zahtevo odbili.

„No", so rekli Sovjeti „dajte nam bivše člane „Železne garde" (fašistična organizacija).

„Eh, potom bomo brez vojske", so odgovorili Romuni.

„No, pa nam dajte Žide", so rekli Sovjeti.

„Potem bomo brez vlade in industrije", so ugovarjali Romuni.

„Pa nam dajte vse reakcionarje", so rekli nato Sovjeti.

„Če to storimo, bo ostala Romunija brez ljudi", so končno odgovorili Romuni.

PISATELJI, PESNIKI IN GLASBENIKI, KI SO JIH KOMUNISTI PREPOVEDALI

Izvršilni odbor komunistične socialistične stranke v Saškem Anhaltu, na sovjetskem področju Nemčije, je prepovedal razne pisatelje, pesnike in glasbenike.

Prepovedali so glasbenika Arturja Toscaninija, češ da se je izkoreninil iz svoje narodne zemlje in da ima zahodne cilje. Prepovedali so Andreja Gide, francoskega pisatelja, ker da je sovražnik Sovjetske zveze; Štefana Georgeja, nemškega pesnika, ki je umrl leta 1933 in ki je znan po svojih prevodih Danteja, Shakespeareja in francoskih simbolistov. Obsodili so ga, da je dekadenčni sanjač in zagovornik mita o germanski nezmotljivosti. Obsodili so tudi Ignacija Jana Padarewskega, poljskega pianista in državnika, ki je umrl leta 1941, ker da je „poljski reakcionaren šovinist in sovražnik Sovjetske zveze."

Prepovedali so tudi dela avstrijskega pesnika Rainer Maria Rilke-ja, ki je živel od leta 1875 do 1926, ker da je „brezploden lirski pesnik, ki ni v zvezi z ljudstvom". Prepovedali so tudi dela Jeana-Paula Sartreja. Sartre je francoski pisatelj, ki je postal slovit kot zastopnik eksistencializma in je pisatelj protikomunistične igre „Les Mains Sales" (Umazane roke). Komunisti ga smatrajo za „eksponenta kapitalističnega ozračja splošnega razpadanja". Zavrgli so tudi ruskega glasbenika Igorja Stravinskega, ki živi sedaj v Združenih državah. O njem pravijo, da je „nespravljiv sovražnik Sovjetske zveze in ljudskih demokracij."

KOMUNISTI IN NARODNE HIMNE

Iz Budimpešte poročajo, da je vlada prepovedala prepevati madžarsko narodno himno v uradih, šolah in cerkvah. Himno so prepevali na Madžarskem že od leta 1836. Že do sedaj so na vseh državnih prireditvah namesto te himne peli „Internacionalo".

Madžarsko narodno himno je napisal Franc Kolcsey, ki ga je M. Revai, madžarski minister za ljudsko izobrazbo, označil kot največjega pionirja madžarske narodne samokritike. Himna poziva Boga, da „blagoslovi madžarski narod z dobrim duhom in bogastvom", da raztegne roko in pomaga v borbi proti sovražniku, da mu prinese (to je madžarskemu narodu) „leta veselja, ker je bil dolgo časa žrtev hude usode." „Madžarska", zaključuje himna „je drago plačala svoje grehe, pretekle in bodoče". Prepoved pravi, da smatra madžarska vlada, da se te besede ne skladajo s komunistično politiko in da bi se mogle napačno razumeti. Jasno je, da komunisti ne morejo dovoliti, da se prepeva himna, ki prosi Boga, naj ščiti madžarski narod.

Nedavno je tudi bolgarska vlada prepovedala narodno himno „Šumi Marica" in jo zamenjala z bolj primerno komunistično himno, ki so jo sestavili M. Furnadijev, M. Izajev in E. Bagriana. Himna poudarja zvezo Bolgarije s Sovjetsko zvezo in razsvetlenje, ki jo je prineslo Bolgariji „veliko sonce Lenina in Stalina."

PRENOS LEDVIC

Zdravnik dr. Richard M. Lawler je v bolnišnici „Mala Marijina družba" izvršil zelo zanimivo kirurško operacijo pri nekem primeru mehurnega vnetja, ki bi ga ne bilo nikakor mogoče ozdraviti. Medtem ko je dr. Lawler dal odstraniti bolno ledvico bolnice, sta v sosedni operacijski dvorani dva druga specialista odvzela mrliču neke umrle darovalke deset minut preje zdravo ledvico, ki so jo presadili namesto bolne ledvice.

ŽIDOVSKA BOLNIŠNICA ZA KOMUNISTE

Bolgarska vlada je prevzela židovsko bolnišnico v Sofiji, in sicer izključno za člane bolgarske komunistične stranke.

Bolnišnica je bila opremljena z najbolj moderno opremo, ki so jo preskrbele ameriške židovske organizacije. Ustanovili so jo leta 1944. Čeravno so bolnišnico vzdrževale židovske organizacije, je bila splošno dostopna občinstvu, dokler je niso komunisti zaprli, da jo „reorganizirajo'.

VITAMIN „D" ZA TELETA

V Ameriki se je zelo razširilo cepljenje mladih teličkov z vitaminom D. Razlog je čisto enostaven; kakor pri prehrani otrok, povzroča pomanjkanje vitamine D (fosfor. in apnenca) tudi pri teletih poostreno rahitičnost, ki otežuje razvoj glave. Ker se nahajata apnenec in fosfor v izobilju v vsakdanji krmi, je naravno, da se je obrnila vsa pozornost veterinarjev in živinorejcev na primerno preskrbo vitamina D. Kaže, da vsebuje vitamin D dovolj apnenca in fosforja za normalen razvoj.

Vzrok velikega pomanjkanja zadostnega vitamina v organizmu telet je v tem, da teleta, ki žive v stajah, ne žive naravno: ne dobivajo dovolj sonca, zlasti gorskega sonca, ki je polno ultravijoličastih žarkov. Poleg tega pa dobivajo večkrat seneno krmo, ki iz kateregakoli vzroka ni bilo v zadostni meri izpostavljena sončnim žarkom ter ji vsled tega primanjkuje vitamin D. To pomanjkljivost domače krme skušajo odpraviti z raznimi pripomočki, in sicer z ribljim oljem in kvasom, ki ju v pravem času izpostavijo ultravijoličastim žarkom, da jim tako pomnožijo vitaminsko vsebino.

MIKROTOMSKI REKORD

Z mikrotomom (,tenkorez v mikroskopiji) visoke brzine se je dr. E. R. Fullamu v znanstvenih laboratorijih „General electric" posrečilo izrezati kovinsko „rezino" v debelosti od 0,00000127 mm. Mikrotom ima kovinsko kolesce, ki ga poganja električni motor s 65.000 obrati na minuto iz kolesca izotopa prav tenko rezilce iz jekla, čigar brzina dosega 1200 km na uro. Kovina, ki jo je treba prerezati, se avtomatično približa rezilu, vendar pa kovine ne prerežo rezilo, temveč izredno siloviti zračni sunki, ki jih proizvaja izredna brzina.

Misel moja, pusti me

Misel moja, pusti me,
jaz ti dam slovó,
bilo je življenje s tabo
pusto in bridkó.

Verna drúžica bilà
mojih prejšnjih dni,
verna družica bilà si
moje žalosti.

A sedaj, adijo le,
srčno prosim te,
saj dovolj že dolgo časa
v srcu nosim te.

Saj dovolj že dolgo res
duša sanjala,
ah, zaradi sanj usoda
me preganjala.

Sreče ne želi srce
in ljubezni več,
usta zdaj molče, ne prosi
pogled koprneč.

In edino željo to
srcé govori,
po pokoju, sladkem miru
srce hrepeni.

Misel moja, pusti me,
jaz ti dam slovo,
bilo je življenje s tabo
pusto in bridkó.

Dragotin Kette

Pri nas na Koroškem

CELOVEC

Slovenska služba božja je vsako nedeljo ob pol devetih v starem bogoslovju (Priesterhausgasse).

Mohorjani, priglasite se za knjižni dar Družbe sv. Mohorja v Celovcu za leto 1951.

GORPIČE

„Človeku ni dobro biti samemu," si je mislil naš Hanzi in ne bodi len: oženil se je. Za ženo si je izbral Čepoldovo Albino in tako je le prišlo do tega, da je naš stari znanec Uštin dobil hčerko. Take „ohceti" pa že dolgo ni bilo. Kar 35 povabljenih se je zbralo v Jurčevi gostilni, kjer se je vršila vsa ta slovesnost. Dvanajst vozov je pripeljalo svate v prazničnih oblačilih. Naš radniški trio pa je skrbel, da so tudi čevljarji prišli na svoj račun.

V kuhinji so se cvrle pečenke, dišalo je po vsej vasi, da so se vzbujale sline vsakemu, ki je šel mimo. Od Mojce, Maridle in Jerce pa še mnogo drugih si je vsak obetal kaj dobrega. Uboge kuharice so imele polne roke dela in skoro niso vedele, kje se jih drži glava.

Nevesta se je bala, da je ne bi kdo ukradel, zato jo je naš Hanzi posebno dobro varoval. Starešini so pa le ukradli rjušnico, toda „šelmom" je še danes gotovo žal, da so jo ukradli. Starešina si je namreč mislil, da jim bo pokazal. In res so bili ti „šelmi" veliki reveži. Pri Pogačniku so morali toliko piti, da smo se vsi bali, da rjušnice ne bomo nikdar videli, ker ti gospodje namreč niso bili več zmožni stati na nogah. Starešina pa si je mencal roke in si mislil, danes sem vas pa dobil na limance. K sreči se je še vse dobro izteklo in tako smo le po dolgem času dobili rjušnico nazaj. Pa tudi družico so večkrat ukradli. Enkrat so jo celo odpeljali v Gorpiče in ubogi camar je moral globoko zagrabiti v denarnico.

Pozno v noč, v jutro bi lahko rekli, se je vršila ta slovesnost in nikomur ni bilo žal, ki jo je doživel. Počasi so se vračali svatje na svoje domove, želeč mlademu paru vse najboljše. Tudi mi želimo našemu Hanziju in naši Albini vse najboljše, naj ju ljubi Bog vodi po novi poti in naj jima da svoj blagoslov.

Izgana vina in likerje najboljše kvalitete nudi

HANS BRUNNER

CELOVEC—KLAGENFURT
Priesterhausgasse

ZGORNJE TRUŠNJE

Dne 20. avgusta se je tudi pri nas vršilo VdU zborovanje proti dvojezični šoli. Deset poslušalcev je poslušalo govornika iz Celovca.

Mi bi tem gospodom svetovali, da bi raje pobirali zasedbeni davek, katerega moramo mi mali ljudje plačevati po njihovi zaslugi in sicer v isti višini kakor veleposestniki, ki so se večinoma ob vojni in hitlerizmu okoristili. Tisočletni rajh je propadel, slovenski jezik pa, katerega so ravno ti gospodje obsodili na smrt, se na Koroškem še govori in se bo govoril naprej.

ŽELINJE

V nedeljo 27. avgusta smo pri nas praznovali žegnanje in tokrat na prav slovesen način. Obiskali so nas tudi suški cerkveni pevci s svojim pevovodjem, č. g. župnikom Holmarjem. Domači in suški zbor sta izborno zapela in povzdignila slovesnost žegnanja. Koliko pevskih talentov je v naših dekletih in naših fantih. Ljudstvo se ni moglo načuditi dovršenemu petju.

Tudi po cerkvenem opravilu so nam suški pevci zapeli vrsto narodnih pesmi pri Kuhlingu. Prav lepa hvala obema zboroma in Sušanom kličemo: Na svidenje!

Suša in gospoda nam letos ne prizanašata. Vsak tirja svoje. Po polju je vse rjavo, naši žepi pa so prazni.

S skrbjo gledamo v bodočnost in se vprašujemo: „Kje bom jemal, da bom tebi dajal?"

STRMEC

Že dolgo se nismo oglasili, toda o današnji svečanosti moramo vsekakor poročati. Blagoslavljali smo namreč zvonove. Medtem ko v Št. Lenartu še sedaj nabirajo denar za zvonove, smo mi to stvar bolj na tiho naredili in tako prehiteli vse ostale vasi v naši fari. Kupili smo si dva zvona in sicer nosita ime sv. Janeza in Marije.

Ob veliki množici smo ta dva zvona blagoslovili. Prečastiti g. župnik Starc jih je blagoslovil. Po blagoslovitvi smo jih potegnili v zvonik in tako nas danes zvona kličeta k molitvi in varujeta naš hribček pred hudim vremenom. Upajmo, da nam bosta ta dva ostala za vedno, da ne bi prišla spet kaka vojna in nam jih pobrala.

Po blagoslovitvi smo se pa podali v Arihovo gostilno, kjer je bilo vsega v izobilju. Godcev in rajanja pa nismo imeli in tako se je videlo, da brez teh tudi gre. Marsikateri je rekel, da ne bi bilo tako fletno, če bi bili godci. Naši šentlenarški pevci so skrbeli za petje, gostilničar pa za pijačo. Pridne kuharice so pa imele polne roke dela, da so nam potolažile hudo lakoto. Kar prehitro je minil ta dan in pridni verniki so nas zapustili. Sedaj je zopet prazno na Strmcu, toda zvonove pa le imamo.

Prijatelji in znanci se pri dobri kapljici in izborni kuhinji najdejo
V GOSTILNI
Lutschounig
Celovec, Ankershofenstr. 15, tel. 2000

POTURJE

Dne 3. septembra smo imeli pri nas žegnanje, ki se ga je udeležilo veliko ljudi. Naša cerkvica je bila nabito polna, pa tudi okoli cerkvice se je zbralo lepo število ljudi, ki so prisostvovali službi božji. „Purštov" ni bilo in konte zato tudi ne. Da pa ne bi stara navada izumrla, je naš rojak — Amerikanar — zbral staro „gardo" in zapeli so nam nekaj pesmi. Pohvaliti jih moramo, kajti zapeli so res dobro, posebno če še pomislimo, da so zapeli kar brez vsake vaje. Po službi božji smo šli na svoje domove, da se nekoliko okrepčamo. Pri Ojtzlnu smo rajali pozno v noč in tako zaključili naš žegen. (Pa nikar ne mislite, da je bil to najlepši in najprimernejši zaključek cerkvenega žegnanja. Op. ur.).

Naslednjega dne se je poročila cerkvena pevka, Gallob Julka. Za moža si je izbrala Tschinderleta Valentina iz Vrat. Mlademu paru iz srca čestitamo in jima želimo obilo sreče na njuni življenjski poti.

SOVČE

Dobili smo novega g. župnika in zelo nas je razveselila vest, da zna tudi slovensko. Sedaj upamo, da bomo zopet slišali pridigati v našem materinem jeziku. Saj dekret sam pravi, da naj se vse vrši tako kot je bilo prej.

Preč. g. Valjavcu smo za njegovo delo iz srca hvaležni in upamo, da bo novi preč. g. župnik šel po njegovi poti in nam dal to, kar nam po pravici gre. Vam pa, preč. g. župnik, obilo blagoslova pri Vašem delu in prosimo Vas, ne pozabite slovenskih vernikov.

ŠT. LENART PRI SEDMIH STUDENCIH

Naše dnevno češčenje je privabilo veliko ljudi iz bližnje in daljne okolice. Deset prečastitih gospodov duhovnikov je bilo tudi navzočih in tako smo imeli v naši fari res nekaj velikega. Ves dan so se zbirali verniki v cerkvi, da so na ta način počastili svojega Kralja. Ob tej priliki se zahvaljujemo vsem gospodom za njihov trud in jih prosimo, naj nas še večkrat obiščejo.

Tudi naš žegen je mimo. Godcev nismo imeli, pa je kljub temu bilo vse dobre volje. Sedaj že spravljamo čompe in ne bo dolgo, da bomo želi ajdo in luščili sirk.

Pa še nekaj ne smemo pozabiti. Pri nas sta imela „ohcet" dva cerkvena pevca, podrobno pa o tem ne bomo poročali, kajti gotovo bodo Gorpičani o tem sami poročali.

ŠMARJETA V ROŽU

Med drugimi romarji se je podala na preddan velike gospojnice tudi Brdnikova mati na božjo pot k Mariji v Trnje. Toda že pri sosednjem Sočniku je obnemogla. Zadela jo je kap. Obležala je pri sosedu, od koder so jo dan navrh mrtvo pripeljali na dom. V petek pred višarskim romanjem smo jo položili na domačem pokopališču k zadnjem počitku. Velika udeležba domačinov in sorodnikov iz Sel je pričala o spoštovanju, ki ga je pokojnica uživala. Moški zbor ji je zapel v slovo domači žalostinki pri križu in na grobu.

Komaj teden dni po tem pogrebu smo zvedeli, da je nenadoma umrl pri kovaškem mojstru Trabeju na Lambihlu v kotmirški fari Boltejev Hanzej. Srčna kap mu je pretrgala nitko življenja v prezgodnji mladosti; saj še ni dopolnil niti 20. leto. Prepeljali so ga na rojstni dom, kjer so ga kot prvega položili na mrtvaški odev v prenovljenem Boltejevem domu. Zvonček, ki je pozvanjal Hanzeju v slovo, ni pretresal samo sovrstnike njegove, ampak vsakogar, ki se je domislil svojih poslednjih reči.

V nedeljo 3. 9. smo ga ob obilni udeležbi faranov, sorodnikov in znancev iz Lambihla položili v prerani grob. Veliko je bilo vencev, še več naj bi bilo molitve! Moški zbor je zapel pri križu, mladinski zbor fantov in deklet pa se je poslovil od Hanzeja ob grobu, kateremu je zapel znano in lepo: „Vigred se povrne." Brdnikovim in Boltejevim izrekamo iskreno sožalje, rajnkima pa želimo, naj mirno počivata v domači zemlji!

Žal, da smo prisiljeni, javno ožigosati žaljivo obnašanje nekaterih surovežev in pijančkov ob nočnem straženju pri mrtvaškem odru. Niti navzočnost domačih žalujočih jih ne moti in zadržuje, da delajo nemir in zbijajo neumne šale ter jemljejo navzočim resnost za premislek in molitev.

Kar domači ne morejo, naj poskrbijo trezni sosedje: postavite take širokoustnežne na cesto in zaklenite vrata pred njimi! Katoliška mladina pa naj poskrbi primerno pesem, miren razgovor in verno molitev! Naj s tem reši lepi običaj naših prednikov, porojen iz globoke vernosti in tesne vaške povezanosti, običaj straženja pri mrtvaškem odru brez vsake surove zlorabe s pijančevanjem in brezverskim besedičenjem!

SV. ROZALIJA

Vsem častilcem sv. Rozalije javljamo, da bo letos shod pri sveti Rozaliji nad Globasnico v nedeljo, dne 17. 9. 1950. Svete maše bodo v sledečem redu:

Ob 8. prva sveta maša,
Ob pol 9. druga sveta maša,
ob 9. tretja peta sveta maša,
ob pol 10. bo pridiga, nato peta sveta maša z ljudskim petjem, ob lepem vremenu na prostem. Prinesite pesmarice s seboj.
Ob 11. bo še ena sveta maša.
Prilika za spoved bo že od 7. ure dalje.

GLOBASNICA

Dne 30. avgusta se je poslovil od nas poštar, gospod Smeričnik Simon. Pri nas je vršil službo skoro dve leti. In v tem času se je uživel v naše razmere in bil z vsemi domač in postrežljiv v vsaki potrebi. Mi mu na tem mestu izrekamo iskreno hvalo. Želimo, da bi se na novem mestu bolje počutil, saj tu pri nas ni imel vseh poti z rožcami postlanih.

Na njegovo mesto je prišla naša domačinka, gospodična Dumpelnik Nežka, iz Štebna.

VEŠKI STAN NA PECI

Dne 3. septembra so se poslovili od Pece za letos štirinožni planinci. To vam je bilo vpitja, letanja in mukanja, predno smo jih spravili na pot proti Večni vasi. No, pa doli je šlo vseeno lažje kot pa gori, kakor pač povsod v življenju, letos je naša paša kar dobro izpadla, čeprav je pritiskala šuša. Vsa živina, razen ene, se je vrnila zdrava na svoje domove. Pa še tista se ne bi ponesrečila, če bi ne bila prišla na Peco nevihta, ki je Peco pokrila tudi s snegom, radi česar je živinče zašlo in zdrsnilo po strmini v prepad. — Sedaj se bo tudi Folt oddahnil in bo rešen skrbi. Janez se bo pa pošteno naspal.

BISTRICA PRI PLIBERKU

V četrtek 7. septembra ob 4. popoldne smo spremili k zadnjemu počitku rajnega očeta Antona Strojnik. Rajni oče je bil doma od Črne, imel je tam žago. Bil je izseljen in je zadnja štiri leta živel pri svoji hčerki gospej Kraut na Bistrici. Zadnja leta ga je zapustil popolnoma spomin. Temu se pa tudi ni čuditi, če pomislimo, da je rajni oče zapustil vse svoje premoženje in živel daleč od svojega doma, poleg tega je učakal visoko starost, ki se le redko najde med nami. Na svoj god je dopolnil 90 leto in je šel sedaj že v enaindevetdeseto leto. Pljučnica in slabost srca sta bili vzrok njegovi smrti. Ob navzočnosti domačih dveh gospodov so opravili pogrebne obrede gospod dekan E. Thurner iz Pliberka, v lepem govoru so vzeli od rajnega slovo pri odprtem grobu. Naj počiva v miru! Krautovi gospej naše sožalje!

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

Tako nam pravijo, da Šmihelčani prav radi povemo: „Šmihel nad Pliberkom!" No in včasih se nam zdi, da smo res malo nad Pliberkom, če pridemo sem od Drave, smo res nad Pliberkom! Pa še v drugem oziru smo malo nad Pliberkom! Pri nas je vedno kaj novega! Naša prosveta je tudi nad Pliberkom! No in naše petje v cerkvi se nam zdi, da je tudi nad Pliberkom. In tako bi še lahko marsikaj našteli, pa naj bo za danes dovolj. Naša prosveta deluje! V nedeljo so priredila naša katoliška dekliška farna mladina pod vodstvom našega marljivega gospoda kaplana Oražma lepo petdejansko igro „Notburga". Igra sama na sebi je lepa in poučljiva. Notburga je vzor pravega krščanskega dekleta, ki služi pošteno in udano svojemu gospodarju, obenem pa tudi služi svojemu Bogu in se trudi predvsem za dobra dela telesnega in duhovnega usmiljenja. Radi tega mora veliko trpeti od sprijene in pokvarjene služinčadi, kateri verjame grajska gospoda in Notburgo pa zapodi iz grada.

IZLETNIKE
iz Celovca in okolice vabi na dobro kapljico in poceni jedila — gostilna
Kanonenhof
Lambichl 8

Notburga služi nato pri bogatem kmetu, ob delupostu v soboto pa zahteva, da se delo konča na polju; kmet noče, Notburga pa vrže v zrak srp, ki obvisi dalj časa nad njegovo glavo. Vse jo časti in ljubi. Tudi na gradu so spoznali, da je z Notburgo šel iz hiše božji blagoslov. Zato pride hčerka Dobrinka po njo, ko je umrla grda in trdosrčna mačeha Otilija. Otilija trpi v vicah in straši kot grajski duh na gradu, dokler ji Notburga ne pomaga zopet s svojo miloščino iz vic, kakor ji je že prej izprosila z molitvijo popolno kesanje, katero jo reši večnega pogubljenja.

Dora Kušej-Notburga je igrala prav dobro! Se je res uživela v svojo vlogo. Pokazala je, da zna biti tudi dobra, ne samo resna in kruta kot jo poznamo iz drugih predstav. Samo malo trda je bila še v glasu. Milica Kušej je podala Dobrinko — grajsko hčer, nastop je bil siguren in odločen. Izgovorjava mehka in gladka, kretnje naravne in lepe. Noša dostojna in primerna za grajsko damo. Petje vabljivo in prikupno. Milica,

(Nadaljevanje na 7. strani)

SADJAR V JESENI

V času od srede septembra do začetka meseca oktobra dozoreva večina onih sadnih sort, ki jih pri nas gojimo. Prišel je torej čas obiranja sadja. Kakor pa sadjarji večkrat pri nas zanemarjajo sadno drevje tekom celega leta — saj mu niso ne gnojili in ga ne branili pred raznimi škodljivci — tako taki sadjarji večkrat ravnajo nepravilno tudi jeseni. — Več razumevanja za pravilno spravljanje sadja imajo navadno oni sadjarji, ki so si celo leto prizadevali, kako bi pripomogli k čim obilnejšemu in čim boljšemu sadnemu pridelku.

Ako hočemo imeti sadje dolgo v zimo, ako želimo imeti sadje tja do spomladi in še do ranega poletja, moramo na to misliti že pri obiranju sadja. Le ono sadje, ki smo ga skrbno obrali in tudi skrbno spravili na primernem prostoru, je trajno in se bo tudi zdravo obdržalo daleč v zimo.

Obiranje sadja

Na trajnost sadja vpliva najpreje čas, kdaj to sadje obiramo. Ta čas obiranja se ravna po sortah sadja. Jesenske sorte sadja obiramo takrat, ko se prebarva lupina in ko so prebarvane tudi pečke. Ko govorimo o sadju, mislimo namreč predvsem na pečkato sadje, torej na jabolka in na hruške. V času, ko se prebarva lupina in ko se prebarvajo pečke sadja, se navadno sadni peclji tudi radi odločijo od drevesa. Ako pa zdravi plodovi brez posebnega razloga in zunanjega povoda že odpadajo, je to znak, da ne smemo več odlašati z obiranjem takega sadja.

Še posebno je važno, da pazimo na čas obiranja pri jesenskih hruškah, ker so nekatere sorte prav zelo občutljive proti prezgodnjemu ali pa proti prepoznemu obiranju. — Izrazito zimske sorte pečkatega sadja pustimo čim dalje časa na drevju, ker je trajno samo ono sadje, ki je dobro dozorelo na drevesu. Da ne more imeti in tudi nima nobene trajnosti ono sadje, ki smo ga otresli ali je bilo pri obiranju ranjeno, udarjeno ali utisnjeno, to je samo po sebi razumljivo.

Ko pa smo sadje skrbno obrali, moramo to sadje tudi skrbno prenesti ali prepeljati do sadne shrambe. Košare, v katere nabiramo sadje in v katerih prenašamo ali prevažamo sadje, morajo biti obložene, najboljše oblazinjene, vozovi za prevažanje pa naj bodo na vzmeteh. Nič ne pomaga sadje skrbno obirati, ako to sadje nato spravimo v vreče in ga na kaki samokolnici prevažamo do shrambe. Vreče so za prevažanje namiznega sadja popolnoma neprimerne, ker se sadje poškoduje že pri pretresanju in nabiranju v vreče, nato pri prekladanju vreč in končno pri prevažanju samem. Najpriporočljivejše je, ako uporabljamo pri obiranju in pri prebiranju ter sortiranju sadja male lesene zabojčke. Pa tudi v te sadja ne stresamo, ampak sadje v te zabojčke nabiramo in sad drugega za drugim v zabojček polagamo. Najdalje ostane sadje v takih zabojčkih zdravo, ako smo sadje nabrali v zabojček že takoj pri obiranju, smo nato te zabojčke prepeljali ali prenesli v shrambo in sadje končno v teh zabojčkih tudi ostane v shrambi.

Tudi slive oziroma češplje pustimo na drevju dobro dozoreti, ker vsak sončni dan zvišuje v tem sadju vsebino sladkorja, kar seveda odločilno spet vpliva na kakovost marmelade ali pa tudi žganja, ki ga hočemo iztega sadja dobiti. Od tega, za kaj bomo to sadje uporabili, pa je tudi odvisno ali bomo te vrste sadja tresli ali pa obirali.

Mošt

Pa tudi sadje za mošt oziroma za sadno vino ali pa za brezalkoholne pijače pustimo na drevju dozoreti. Saj je tudi kakovost in količina izdelka odvisna v veliki meri od vsebina sladkorja v sadju.

Pri napravi mošta moramo z vso skrbnostjo paziti na to, da je orodje in vse posodje čim bolj čisto, čisti in zdravi pa morajo biti zlasti sodi, v katere mošt nalivamo. Na kakovost mošta vpliva tudi to, da mošt ne vre predolgo, da torej čimprej prevre, kar je seveda mogoče le pri primerni toploti. Tudi dodajanje čistih glivic kvasovk vpliva ugodno na hitro in enakomerno vrenje, torej tudi na kakovost mošta. Opozoriti moramo tudi na to, da sode ne napolnimo z moštom čisto do vrha, ker bi pri vrenju nato mošt prevrel preko soda in bi tako onesnažil sod in pod v kleti; razen tega pa bi se v tej nesnagi razvijale ocetne in razne druge glivice, ki morejo povzročiti bolezni in napake mošta.

Brezakoholne pijače

V zadnjem času je v nekaterih krajih tudi v kmečkih gospodarstvih vedno bolj razširjena naprava brezalkoholnih sadnih pijač. Pri napravi brezalkoholnega mošta je treba še s podvojeno skrbnostjo paziti na čim večjo snago, ker je od tega v odločilni meri odvisna kakovost pa tudi trajnost brezalkoholne pijače. Pri napravi teh pijač mora biti najpreje že sadje (navadno jabolka, le deloma moštne hruške) dobro oprano in prebrano. Gnilo sadje izredno slabo vpliva na kakovost brezalkoholnih pijač.

Brezalkoholne pijače pripravljajo na razne načine. Za kmečko gospodarstvo pa pride skoraj edino v poštev priprava pijač pri zvišani temparaturi, torej pri toploti 65—75° C. Ta toplota ubija v sadnem moštu kvasne glivice in druga živa bitja. Tak postopek se imenuje pasterizacija.

Jesensko sajenje

Kdor ima namen letos jeseni saditi mlada sadna drevesca, naj že sedaj vse potrebno pripravi. Najpreje mora seveda skrbeti za dobra sadna drevesca, ki dohodke nam bo dajalo sadno drevje, pa vplivamo v odločilni meri že takoj pri sajenju sadnih drevesc s pravilnim sadnim izborom. Sorte ali vrste sadnih dreves ne rodijo v vsakem podnebju enako, ene vrste so za bolj milo podnebje in dobro zemljo, druge pa so bolj odporne proti raznim neugodnostim vremena in podnebja ter rodijo tudi še v slabi zemlji.

Zato priporočamo vsem sadjarjem, da se pri nakupu sadnih drevesc čim bolj ravnajo pa sadnem izboru za Koroško, ki ga je izdelala pred dvema letoma kmetijska zbornica za Koroško.

Ako bi izbrali nepravilne sadne sorte, bomo imeli škodo ne samo eno jesen, ampak bo imel škodo vsaj en rod. Zato se gotovo izplača in je pravilno, da pri nakupu sadnih drevesc ne postopamo površno. Ko kupujemo sadna drevesca, si dajmo pristnost naznačenih sadnih vrst jamčiti. Zato pa tudi nikdar ne kupujmo sadnih drevesc pri raznih krošnjarjih in prekupčevalcih ter na trgih, ampak vedno le pri priznanih in zanesljivih drevesničarjih.

Za jesensko sajenje sadnega drevja izkopljemo jame že meseca septembra ali najkasneje začetkom meseca oktobra. Te jame naj bodo 40 do 60 cm globoke ter čim bolj široke (vsaj 1.5 m).

Koncem meseca septembra moramo misliti že spet na zatiranje zimskega pedica ali zmrzlikarja. Zato že sedaj pripravimo vse potrebno za lepljive trakove, da bomo te pritrdili pravočasno na debla in debelejše veje.

BLAGO ZA OBLEKE
Tschernutter
CELOVEC—KLAGENFURT
Karfreitstraße 1

Modna trgovina
SAMONIG
nudi:
Ia ženske svilene dokolenke
v vseh barvah S 14.90
BELJAK-VILLACH
Weißbriachgasse 12

GOSPODARSKE VESTI

ZAVAROVANJA

Še pred nedavnim časom so se kmetje zavarovali proti požaru s takozvanim naturalnim zavarovanjem, katero so močno poživili po prvi svetovni vojni in to posebno v času, ko vrednost denarja ni bila stanovitna.

Pri posameznih nesrečah je tako zavarovanje več ali manj zadostovalo. Pri večjih nesrečah, ko so včasih pogorele cele vasi, pa seveda drug drugemu ni mogel več pomagati. Ravno v takih slučajih pa se je izkazalo splošno zavarovanje nujno potrebno.

Tudi danes še utrpijo kmetije veliko škodo po požaru, saj je statistično dokazano, da je 40% vseh požarov ravno v kmetijstvu. Odškodnina, katero plača zavarovalnica, se ravna po višini zavarovanja. Na splošno so kmetijska poslopja prenizko zavarovana, radi tega potem tudi izplačana odškodnina ne more odgovarjati nastali škodi. Če je torej poslopje zavarovano samo za dve tretjini svoje resnične vrednosti, bo seve tudi izplačana vsota v slučaju požara znašala le dve tretjini nastale škode.

Primer: Poslopje je vredno 60.000 šil., zavarovano pa za šil. 40.000. Nastala škoda znaša 20.000 šil. V tem slučaju bo zavarovalnica izplačala le dve tretjini škode to je šil. 13.340.

Pazite torej, da bodo vaša poslopja tudi po svoji vrednosti zavarovana!

RAZISKAVANJA V VIŠINSKIH LEGAH

V Andih v bližini Marococha so nedavno postavili laboratorij, ki naj bi služil za proučevanje učinkovitosti višinskega gorskega zraka na človeško telo. Ta laboratorij, ki stoji v višini 5470 m, lahko smatramo za najvišjega na svetu. Zgrajen pod pokroviteljstvom Rockefelerjeve ustanove in s sodelovanjem perujske vlade bo novi laboratorij predvsem služil za raziskavanje kliničnega značaja hripe v višinskih legah in rezkega prehoda iz ene višine v drugo, nadalje metabolizma dihanja, krvnega obtoka, morfologije krvi in plodovitosti; študij je še posebno važen s stališča pomorskega letalskega zdravilstva.

EN ČEVELJ NA VSAKEGA ZEMLJANA

Po podatkih, ki jih ima ameriško trgovsko ministrstvo, bi zadostvovala svetovna proizvodnja usnjenih čevljev v letu 1949 za polovico vseh prebivalcev sveta, če upoštevamo, da rabi vsak človek en par čevljev. Če bi hoteli torej zadovoljiti slehernega zemljana, bi morali vsakemu posamezniku dati le en čevelj.

STROJI ZA MODERNO GRADNJO

V Warwicku so pred kratkim priredili razstavo, ki je nudila praktičen prikaz najbolj modernih mehaničnih gradbenih sredstev.

Veliko zanimanje je vzbudila naprava, ki s curkom pare z veliko naglico in lahkoto odstrani apnene barve in prevleke s sten.

Druga novost je bil prevozni voziček, ki se avtomatično premika iz enega tira na drug in se ustavlja na določenih mestih. Uporabljajo ga zlasti za dovoz potrebnega materiala za stroje, ki pripravljajo malto. Poleg ostalih prednosti ima tudi to, da točno odmeri potrebne količine apna, peska in cementa.

Neko drugo podjetje je nudilo praktičen prikaz posebnega sistema za naglo pripravo stavbišča. Gre za napravo, ki v eni minuti zvrta v tla tri metre globoko in 40 cm široko luknjo. Ta naprava bo znatno olajšala in pospešila delo pri pripravah temeljev za hiše.

LOŠČENJE ALUMINIJA

Neka angleška tvrdka je iznašla nov postopek za lakiranje (t. j. loščenje) aluminijevih izdelkov, ki jih uporabljajo v gospodinjstvu. Prevleka z novim lakom (= lošč) je zelo odporna in se ne odkruši tudi če upognejo izdelek za 180 stopinj.

Nov lak izdelujejo v raznih barvah, ki ne vpijejo vode, ne obledijo in so poleg tega neobčutljive za kemične reagente.

PROIZVODNJA PRIRODNE GUME

Tajništvo urada za proučevanje gume poroča, da je dosegla proizvodnja naravne gume v juniju letošnjega leta 157.000 dolgih ton (dolga tona = 1016,06 kg), to je najvišja mesečna proizvodnja, ki smo jo kdaj koli zabeležili.

Isti urad javlja, da ceni proizvodnjo naravne gume v prvih šestih mesecih tega leta na 822.500 dolgih ton, to je za 125.000 višje kot v istem razdobju leta 1949. To pomeni višek od 17,0%. Predvidevajo, da bo v letu 1950 prekoračila proizvodnja 1,700.000 ton.

Cenijo, da so bile koncem junija skupne zaloge surove gume na svetu — brez državnih zalog v Združenih državah v Angliji, Rusiji in Franciji — 715.000 ton, to je za 10.000 ton nižje kot 1. januarja tega leta. Svetovna zaloga sintetične gume je bila v začetku leta 75.000 ton in je padla od začetka tega leta na 35.000 ton.

NA GUMJEVIH CESTAH

V Združenih državah so pred nekaj meseci pričeli resno razmišljati o možnosti velikopotezne graditve cest z gumijevim tlakom; strokovnjaki so že izvršili tozadevna potrebna predhodna in poizkusna raziskovanja: ti so uporabili tudi na tem področju dosežene uspehe svojih evropskih tovarišev.

Ugotovili so končno vse praktične in gospodarske prednosti cest z gumijastim tlakom; naj omenimo le, da se na cestah te vrste — pri katerih porabijo manj kot en odstotek naravnega gumija, ki ga mešajo z navadnim asfaltom in gramozem — zmanjša število nesreč radi drsenja bodisi, da je cesta mokra ali pa izredno suha. Posebne poizkuse je napravilo ministrstvo za ceste države Virginija, ki je dognalo, da se lahko avtomobil, ki vozi po mokri vesti s 65 kilometrsko hitrostjo na uro, ustavi na 26 metrov, če je cestni tlak iz gumija, medtem ko so sicer isti avtomobil ob istih razmerah lahko ustavi šele na 30 metrov.

Mnogo sta pomagala pri izpopolnitvi raziskovanj na tem področju v Združenih državah znani cestni nizozemski inženir dr. Houwink ter njegov sodelovec, ko sta lani bivala v Ameriki. Kljub temu pa so od takrat do danes dosegli znatne in prijemljive uspehe, tako da lahko zgradijo v premnogih mestih Združenih držav mnogo cest po novem načinu. Nadaljna dela pa bodo še dovršili in bodo pri tem — kot to predvideva ravnatelj podjetja za naravni gumij Harry K. Fisher, ki je v svoji brošuri razčlenil dosežene uspehe — znatno prihranili na stroških in na surovinah.

Isto sestavo asfalta in gumija — ki jo strokovno imenujemo „gumijasti asfalt" lahko tudi uporabljamo za teniška in druga igrišča, za pločnike, za tlakovanje tovarn itd.

Kvalitetno prvovrstna vina po najnižjih cenah dobite v vinski kleti
HANS BRUNNER
CELOVEC—KLAGENFURT
Priesterhausgasse

KOZVOV NAC

(Nadaljevanje)

Ne vem več natančno, pri kateri dodelitveni periodi smo takrat bili, vem le, da sem tedaj zavrtal že drugo luknjo v pas in strahoma ugotovil: „Še dve, tri luknje pa bo pas pri kraju in ti, Nac, boš izginil kakor kafra iz nezamašene steklenice.“ Zdelo se mi je, da že vidim v listih tiskano žalostno poročilo, ki bi se morebiti nekako takole glasilo:

„Zagoneten slučaj.

Normalni potrošnik, Ignac Kozel, je nenormalno izginil. Našla se je vsa njegova obleka, med njo je ležal zadrgnjen pas, o lastniku pa ni ne duha ne sluha. Kdor bi o navedenemu slučaju mogel dati natančnejša pojasnila, se naproša, da se zglasi pri najbližnji orožniški postaji.“

Postalo mi je na enkrat vroče, nato me je stresel mraz, redki lasje so dobili vsak svojo kapljo in so se postavljali pokonci. Vzel sem zopet tabelo v roke, vrsto „normalni potrošniki“, sem imel zaznamovano z velikim križem, začel sem računati, seštevati, množiti, a uspeh je bil vedno isti: 6000 gramov kruha, 600 gramov mesa, 250 gramov maščobe, 450 gramov sladkorja, 800 gramov pšenične moke in na posebni odrezek 100 gramov sira, potem še eden posebni odrezek za prednaročilo, kjer se bo enkrat dobilo 150 gramov suhih češpelj. To je bil mesečni obrok živil za navadnega človeka ali kakor so rekli norm. potrošnika.

RADIO TRGOVINA
Otto Gaggl
Vam nudi najnovejše modele radioaparatov z dunajskega velesejma
OTTO GAGGL VILLACH (zraven Parkhotela)

Številke so bile visoke, polomil ga je prav za prav tisti, ki je iznašel, da je tisoč gramov ena kila; ali bi jih ne zadostovalo tudi deset ali pa vsaj sto? Pogledal sem tabelo še od zadaj, če ne spadam mogoče pa vendarle v kakšno skupino, kjer bi se več dobilo; tudi nič. Star pregovor pa pravi: Kadar je potreba najhujša, je pomoč najbližja. In res, ko sem tako pregledoval tabelo, se mi je zazdelo kakor da mi je nekdo šepnil v uho: „Glej, Nac, ko bi bil oženjen, bi pa še enkrat več dobil.“ Skoraj zavriskal sem pri tej misli in takoj napravil sklep: „Ja, oženim se in to takoj, že jutri pojdem k Klemejevemu Gustlnu, ki je najboljši ženitni posredovalec v našem kraju, čez trideset parov je že spravil skupaj, vem, da bo tudi meni rad pomagal.“

Drugi dan sem se res podal h Klemeju. Malo sitna je takšna pot, a z odlašanjem nikamor ne prideš. Gustlna sem našel na vrtu, kjer je zalival tobaku; ko me je zagledal, je že zavpil:

„O serbus Nac, no kam pa si ti namenjen?“

„Serbus Gustl, prav k tebi prihajam, po važnih opravkih.“ Začel sem mu malo v zadregi razkladati, kako težko je živeti, posebno v teh časih, če je človek sam, zato se mislim oženiti, da bi malo več dobil na nakaznice, obračam se na njega, ki bi kot uvideven in pameten mož najprej našel za me pripravno ženico.

Gustl me je poslušal, ko sem končal, se je zakrohotal na vsa usta:

„Ho, ho, ho Nac, ti si se pa uračunal, ali veš, da bo žena tudi jedla? Lej, jaz sem jih čez trideset spravil v zakonski paradiž, pa so imele vse to navado, žene vendar ne boš pustil stradati, ampak ji boš —, kakšen sladkor —, še svojega odstopil.“

„Glej ga zlomka, na to pa res nisem pomislil,“ sem priznal malo pobito.

Gustl se je zamislil, potem me je vprašal:

„Ali si že imel katero na piki?“

„Za Linkovo Marto sem včasih rad malo pogledal, pa kaj boš, jaz nič, ona nič, oba suha kakor dve cerkveni miši.“

„Nac, ti si še mož stare vere. Včasih so rekli, da se lažje priženi, kakor pa pridela, ti mladi prekucuhi pa ničesar več ne verjamejo, zato pa nobeden nič nima. Veš kaj, k Bradaču pojdeva, babnice navlečejo skupaj vse, do tičjega mleka, tukaj boš živel kakor miš v polni kašči, vsak dan boš nosil mastno brado kakor mi drugi ob žegnanju.“

„K Bradaču praviš, katera pa misliš, da bi bila prava?“

„No, stari seveda ne rojijo več ženitne muhe po glavi. Mina bi bila prava številka za tebe, sicer je že tudi ona bližje petemu kakor pa četrtemu križu, pa vendar veš, da ženska v teh letih ima vso pamet skupaj.“

Zdelo se mi je, da je Gustl res pravo pogruntal, ko mi je svetoval Bradačevo Mino in sklenila sva, da pojdeva takoj prihodnjo nedeljo popoldne k Bradaču „v svate“.

„Storjeno je storjeno,“ je menil Gustl, „kar se enkrat lotiš, je najbolje da kmalu zgotoviš, za vsako delo to velja, za ženitev pa še posebno, če enkrat jeziki butnejo vmes, je zlodej.“

V nedeljo sem bil razburjen kakor menda vsak ženin. Že sanjalo se mi je nekaj o Mini, a zjutraj nisem prav vedel kaj, potem se mi je prismodilo kosilo.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 5. strani.)

kar tako naprej, te bodo tudi na novi šoli veseli!

Grofico Otilijo z njenim ostrim obnašanjem in trdosrčnostjo je podala prav lepo Ladinikova Nežka iz Gonovec. Stara igralka! Samo škoda zate, ko boš šla tako daleč od nas! Tudi tebe bodo veseli! Ostudna Apolonija — Hilda Bavčej je bila premalo resna v svoji vlogi ter še premalo stroga in grda napram Notburgi. Drugače pa je dobro igrala!

Služinčad — Pepca Drobeš, Žnidarjeva iz Gonovec, kakor vse postranske vloge so bile dobro podane. Lepo je zvenelo petje v dvospevih, kar igro zelo poživi. Ni se nam pa dopadlo, da pri tako veliki izbiri deklet, kot jih ima Šmihel, eno in isto dekle igra v tako majhni igri dve ali celo tri vloge, kar zelo moti v predstavi.

Dekleta, vaš trud in vašo požrtvovalnost pohvalimo in vas prosimo, da nas zopet kmalu s kakšno predstavo presenetite.

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

V četrtek 28. septembra obhajamo v Šmihelu nad vse slovesno, kakor vsako leto, vedno češčenje. Če se nam odzovejo vsi gospodje, bomo imeli takrat 15 svetih maš. Cel dopoldan bo prepeval cerkveni pevski zbor! Prijatelji lepega petja, molilci iz sosednih fara, znanci Šmihela prav lepo povabljeni k tej cerkveni slovesnosti celodnevnega češčenja! Pridite v obilnem številu!

PRIJATELJU — ŽUPNIKU JANEZU KRAMARJU V SPOMIN

Tik pred odhodom sem dobil kartico, da si umrl, Janez. Star si že bil, skoraj sedemdeseto si že rinil. Pa si bil še krepak, ko sva si zadnjič segla v roko. Še tako dobro te vidim: majhna glava, zgubano lice, starinski talar in sive oči.

Sedem Samarij, Korel! Krščanska krevlja sem. Ti pa si mlad in zdrav kakor škrnicelj.

In zdaj te ni več. Tako mirno si odšel kakor da si šel proti Jelovci molit brevir. Sedem Samarij, Janez, nisi prav naredil.

Koliko tvojih šal je krožilo po vaseh. Sam smeh te je bil. Še tistikrat si se smejal, ko so te Nemci zaprli. Po tistem enkrat sva se še videla. Sam veš kje, žalostno je bilo tisto svidenje. Jabolko si mi dal in kos kruha.

Rad bi ti napisal lep spomin. Pa ga ne znam. Saj si vedno rekel, naj ti napišemo na grob: Krščanska krevlja.

Veš, pa se ne spodobi tako. Štirideset let si pasel duše tam na Ribnem. Mislim, da si dobil pošten grob in da so te spremili vanj kakor se spodobi.

Žal mi je, da te nisem mogel pokropiti, Janez. Ne zameri! Pa si mi vedno v mislih.

Mirno spi tam med grobovi. Marsikdaj sva jih obhodila. In ko nekoč potrkam na tvoj grob, Janez, da se boš oglasil, kakor včasih:

Sedem Samarij, Korel, si že doma?

Doma, Janez, doma in blizu tebe. Zdaj bova spet kakšno rekla. O Bohinjcih ali Blejcih, kakor hočeš.

Mirno spi, dragi prijatelj! Ave!

Korel Mauser

PEVCI POZOR!

Starešina naših koroških pevcev, č. g. Konrad Mente, ki je prvi v širši slovenski javnosti leta 1911 v hotelu Trabesinger v Celovcu s šentjakobskimi pevci pel narodno pesem „An mav črez jizaro“ opozarja pevce na sledečo napako.

Skoraj povsod, tudi Šentlenarčani so v radiu peli: „So me zibali mamica moja prepevali haji, hajo.“ „Hajo“ je napačno, pravilno je „haji, haja“, ker to ni nobeden tirolski jodler, marveč pravilna slovenska oblika besede „hajati“. Vsaka mati ziba otroka: „Haja, haja, haja; ne pa hajo, hajo, hajo“!

Ta popravek vsem pevcem priporočamo, ker se tudi nam zdi, da ima naš pevski starešina prav!

SPOROČILO

Vsem našim dekletom sporočamo, da se lahko prijavijo h kmetijsko-gospodinjskemu tečaju, katerega bodo vodile naše č. sestre v Št. Rupertu pri Velikovcu in v Št. Jakobu v Rožu. Tečaj se prične 3. novembra. Dekleta se naj prijavijo pri vodstvu zavoda.

SOVJETSKA ZVEZA IN ROŽNO OLJE

Ena najvažnejših stvari, ki jih izvaža Bolgarija je rožno olje. Toda po drugi svetovni vojni nadzorujejo Sovjeti skoraj ves izvoz bolgarskega rožnega olja v Združene države in pobirajo ves dobiček. Bolgarski komunistični list „Robotničesko delo“ pa sedaj poroča, da so Sovjeti začeli proizvajati rožno olje v Tadžikistanu, v sovjetski osrednji Aziji.

Tako bodo sedaj Sovjeti trgovali s svojim rožnim oljem, seveda na škodo majhne komunistične sopotniške države, Bolgarije.

Vistra in tiskanine (Drucke) 80 cm široko, samo S 9·30 pri MAX PLACH • CELOVEC-KLAGENFURT, 8.-Mai-Straße 1

Karel Mauser:

Mrtvi rod

IZVIREN ROMAN IZ ZILJSKE DOLINE

42.

Ko se je Mojca odločila, da gre v Šent Jakob, je Kočar branil. Daleč je tja v tisto puščobo. Morda ji ne bo hudega, toda zlodej je med neznanimi ljudmi. Še med znanimi ni prida.

Nazadnje je videl, da ima dečva prav. Melviče so preblizu, da ne bi kakšen glas udaril sem tudi z Bistrice. Posebno zdaj, ko se pri Podlipniku vse tako čudno beleštra.

Odšla je. Še nikoli ni bila v Šent Jakobu, le to je vedela, da je Bogu za hrbtom. Njej je bilo prav.

Ko se je peljala od Hubna po ozki poti in s strahom strmela v strašno globino, ki je zijala pod cesto, ji je bilo dobro. Da le pride iz Melvič, da si le odreže to žgočo bolečino, ki jo vsak dan davi. Koj bo boljše.

Na nekaterih krajih se je dolina za spoznanje razširila. Toliko, da so si ljudje po bregeh postavili hiše. Mojci so se zdele kakor lepo pobarvani panji. Ozke pase njiv so se grabile v breg. Čudno, da ne zdrsne vsa prst na cesto.

Pot se je vlekla. Mojci se je zdelo, da se sploh ne more ustaviti v tej soteski.

Gospodar se je bal, da se mu bo dekla na sredi poti premislila.

„Ni pri nas tako grdo kakor se vidi. Boš videla.“

Težko ga je razumela, zakaj govoril je čudno trdo. Mojci se je zdelo, da se mu vsaka beseda drži nekje v grlu kakor te njive po bregeh.

„Meni se tu dopade,“ je rekla tiho.

Zveselil se je.

V Šent Jakob sta prišla že pod noč. Ko sta se ustavila pred košato hišo, se je Mojca oddahnila.

Zdaj je od Bistrice tako daleč, da ne more nič več slišati o Folteju. Nasmehnila se je, ko je šla za gospodarjem.

Počasi se je razgledala. Gospodar ni bil slab ne dober. Gospodinja prav taka. Oba vase zaprta, sama sebi odtujena. Delo je imela v hiši, ko pa se je razmahnilo delo na polju, je prvič začutila, da je v novem svetu, ki ga doslej ni poznala. Breg jo je zmučil. Prst je samo visela na strmini. Vse je bilo treba kopati, seno so vlačili s travnikov po žici.

Prišli so hipi, ko je zahrepenela nazaj. Toda samo za hip. Ponavadi takrat, kadar je šla domov pogledat otroka in se potlej vrnila. Prinesla je s seboj domač duh in iz tega duha se je vzdignila tudi misel na Folteja. Ustrašila se je misli in tudi hrepenenje je ugasnilo.

Tako je šlo do zime. Zima je zaprla dolino in hiše po bregeh so čudno osamele. Povsod sam breg, sama belina.

Ob teh večerih je Mojca brala Reinmichela in čudna groza teh zapuščenih bregov je dihala vanjo z dvojno silo.

„Reinmichel je iz naše doline,“ jo je razumel gospodar, ko je včasih s knjigo na kolenih strmela skoz okno.

Vigred je odprla plazove, ki jih Mojca ni poznala. Gospodar ji je pokazal hišo, ki jo je pred leti plaz stisnil kakor škatljo. En sam siv, star obraz je bil na oknu.

„Samo ta stara ženska je takrat ostala živa.“

Mojco je bilo groza.

Sneg je nasitil potok, rjava umazana voda je brbotala tik ceste, s koreninami izdrto drevje je butalo skozi spenjeno vodo.

„Tako je v Defreggenu vsako leto,“ je bil resen tudi gospodar.

V tem času se v Mojci ni vzdignila nobena misel na Folteja. Groza ozke doline je bila preveč živa.

*

Pri Podlipniku se je Greta postavila na Foltejevo stran. Podlipnik spočetka tega ni niti opazil. Greta se mu je kar naprej zdela tako ponižna in tiha kakor doslej. Na tihem je celo žinjal, da je z njim, zakaj Foltejev greh je še vedno živ. In da jo boli, je bil prepričan.

Foltej je bil do Grete dober. Vedela je, da je to bolj usmiljenje kakor ljubezen, toda tega mu ni hotela oponesti. Dovolj ji je bilo, da je bil dober. Več ni želela.

Tik pred zimo je Podlipnik nenadoma čisto obmolčal. Foltej tudi. Samo Gretin obraz je postal čudno svetal in tako bel, da bi človek žinjal, da je iz kamna.

Tudi Greta je molčala. Tišina je legla čez vso hišo in zdaj v tej predzimski tišini je bila tako globoka, da se je še staremu Podlipniku zdela kakor začarana.

Gretin obraz je bil vsak dan bolj bel, vsak dan bolj prosojen in njene velike oči so zrasle po vsej hiši. Stari Podlipnik je brez besed bodel v Folteja, ki je molčal kakor grob.

Borba med Podlipnikom in Foltejem se je kakor ustavila. Samo gledala sta se in molčala.

Gretin nasmeh je bil podoben smehu, ki obkroži usta umirajočih.

Vsa hiša je molčala, Podlipniku se je zdelo, da je pritegnila sapo vsa Podlipnikova zemlja, z njivami in gmajnami vred.

(Dalje prihodnjič)

Slovenske oddaje v radiu

ČETRTEK, 14. septembra:
14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodinje; glasba.
PETEK, 15. septembra:
14.30—15.00 Poročila; pregled svetovnega tiska.
SOBOTA, 16. septembra:
9.00—9.30 „Po širnem svetu".
NEDELJA, 17. septembra:
7.15—7.45 Duhovna obnova; jutranja glasba.
PONEDELJEK, 18. septembra:
14.30—15.00 Poročila; sodobna vprašanja.
TOREK, 19. septembra:
14.30—15.00 Poročila; zdravniško predavanje; glasba.
18.30—19.00 Glasbena oddaja.
SREDA, 20. septembra:
14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodarje; glasba.

Radio Schmidt
„Velika hiša malega človeka"
Radioaparati za vsakogar. Tovarniško novi 4 cevni Super od 526 S naprej. — Popolnoma prenovljeni aparati od 200 S dalje.
Najbolj moderna popravljalnica.
Žarnice za dom in preprodajo.
CELOVEC - KLAGENFURT
Bahnhofstr. 22 — Tel. 29—48

1. oktobra - v Dolino!

Roženvenska nedelja je **dan velikega romarskega shoda v Dolini pri Pokrčah.**

Od 7. do 11. ure predpoldanske božje službe. Popoldne ob 2. uri velika **TOMBOLA.** 200 dobitkov: 1 motorno kolo, 2 moški in 2 ženski kolesi, ure, klobuki, likalniki, blago, mize, stoli, škafi, likerji, torte, vino in drugi dobitki.

Ves čisti dobiček gre za zidanje cerkve. — Karte za tombolo dobite v župniščih in 1. oktobra predpoldne v Dolini. Cena: 3.— S.

Lukas Arnold
obnavljalec cerkvenih umetnin, slikar, pozlatitelj, kipar
Celovec - Klagenfurt
St. Martin, Kohldorferstrasse 39. tel. 28—97
LASTEN PRENOSEN SPECIALEN ODER — NAJBOLJŠA PRIPOROČILA SO USPEŠNO IZVRŠENA NAROČILA

PRILOŽNOSTNI NAKUP
TATRA
dovozni voz Š 7.000—
OSEBNI AVTO
Š 16.500.—
Generatorji in motorji za istosmerni tok 220 Voltov, rabljeni, za takojšnjo uporabo, različnih velikosti.
PRODAJA IN OGLED
PRI **SIUTZ-U**
CELOVEC - KLAGENFURT
RENNGASSE 5

Šolske knjige
V založbi Družbe sv. Mohorja v Celovcu sta izšli šolski knjigi:
Slovenska vadnica
Lehr- und Übungsbuch der slovenischen Sprache Š 7.50
Slovenska beseda Š 4.—
Obe knjigi sta odobreni od prosvetnega ministrstva na Dunaju za pouk na srednjih, glavnih in sorodnih šol.
Knjigi naročite pri založbi v Celovcu, Viktringer Ring 26.

REŠITEV KRIŽANKE IZ Št. 35.

Rešitev križanke „Za razvedrilo"

Vodoravno: 1 skala. 6 Šabac. 10 slad. 11 klin. 12 tat. 13 IRO. 15 KTD. 16 ujeda. 18 Peklo. 20 Atene. 22 r, r, i. 23 lim. 24 Anica. 26 madež. 27 Atlas. 29 uši. 31 alt. 32 ovr. 33 kolk. 35 kite. 37 Sonja. 38 anoda.

Navpično: 2 Ksaver Meško. 3 alt. 4 la. 4 adijo. 6 Škoda. 7 al. 8 bik. 9 Anton Medved. 14 re. 16 ulica. 17 Atlas. 19 kri. 21 eid. 25 ataka. 26 matka. 28 l, l. 30 ion. 32 Oto. 34 lj. 36 in.

JUGOSLAVIJA BO UVAŽALA ŽIVILA

Neki predstavnik ameriškega kmetijskega ministrstva je sporočil, da se zastopniki jugoslovanske vlade in ameriškega kmetijskega ministrstva pogajajo o možnosti, da bi Jugoslavija kupila odvišna ameriška živila. Jugoslovanski zastopnik se je v tej zadevi neuradno obrnil na ameriškega kmetijskega ministra Charlesa F. Brannana.

Jugoslavija je prva članica prehranjevalne in kmetijske organizacije Združenih narodov, ki se bo pogajala za nakup ameriških odvišnih živil. Kakor je znano, je ameriško kmetijsko ministrstvo 4. avgusta sporočilo, da bodo Združene države ponudile nekatera odvišna živila članicam prehranjevalne in poljedelske organizacije po nominalnih cenah.

Med živila, ki jih nudijo Združene države članicam te organizacije, spadajo mleko v prahu, jajca v prahu, fižol in grah, surovo maslo, sir in konzervirano mleko.

Po poročilih iz Evrope je zaradi velike vročine in pomanjkanja dežja bila velika suša nele v Jugoslaviji, ampak tudi na Madžarskem, v Romuniji in Bolgariji. V teh državah je letina zelo slaba.

Trgovina športnih čevljev
Pichler
Celovec - Klagenfurt 10.-Oktober Straße 6
priporoča svoje specialne športne in smučarske čevlje ter gojzerje za vsak okus in v lastni najboljši izdelavi

König-ov pecilni prašek
JE SRCE KOLAČA
saj je s tem pecilnim praškom, ki je pravilno sestavljen po zadnjih izsledkih znanosti, mogoče peči zanesljivo in z gotovostjo. Delo pa še olajša recept v slikanici na vsakem zavojčku, ker pestra slika natančno po naravi ponazoruje, kakšno bo izgotovljeno pecivo.
Gospodinji König BACKPULVER pomaga

IZDELAVA SLIK
HITRO IN DOBRO PRI FOTO-FILMU
HUBERT WANDERER
DOMGASSE 4 CELOVEC - KLAGENFURT
Razpošiljanje po pošti

Obiščite

V BELJAKU
Vsak dan ob 8. zvečer
V sredo, soboto in nedeljo ob 15. in 20. uri
Velika predstava
Od 12. septembra gostuje cirkus v Beljaku — Villach, nato v Spittalu ob Dravi.

TRGOVSKA HIŠA,
TOMSCHE
BELJAK-VILLACH, Hauptplatz
Na novo dospelo:
Garniture (srajčke s hlačkami S 19.80
Damske kombineže S 26.50

Dobro se odpočijete in srečate tudi svoje znance v restavraciji
ZUR GLOCKE
F. FEUCHTER
Celovec — Klagenfurt
Bahnhofstrasse
V četrtkih, sobotah in nedeljah godba in ples.

OBIŠČITE
ceneno zajtrkovalnico in bufet
RAMUSCH - Celovec, Paradeisergasse 2
(poleg okrajnega glavarstva - Bezirkshauptmannschaft)

Vse vrste pohištva, žimnice v največji izbiri tudi na ugodne obroke nudi
RUDOLF SLAMA
Celovec, St. Veiterstrasse 16

Nordstern
ZAVAROVANJA
Centrala: Dunaj (Wien) I., Kärntnerstrasse 34
Direkcija za Koroško in Vzhodno Tirolsko:
Celovec-Klagenfurt, Karfreitstrasse 17
Okrajne pisarne v vseh večjih krajih.
Zavarovanja vseh vrst:
Požar (kmetijstvo, obrt in industrija)
Vlom
Pohištvo
Škoda po vodi
Prekinjenje obrata radi požara
Rop prenašalcev denarja
Obveznost
Nezgode
Poškodbe avtomobilov
Poškodbe strojev
Prevoz
Zlom stekla
Toča in žetev
Prtljaga
Garderoba itd.

KINO

Celovec - Klagenfurt

STADTTHEATER
Predstave ob 16., 18. in 20. uri.
Do 14. IX. „Das Bildnis des Dorian Gray"
Od 15.—18. IX. „Maccaban"
Od 19.—21. IX. „Der Ruf"

PRECHTL
„Herzen in Flammen"

CARINTHIA-LICHTSPIELE
Do 14. IX. „Tarzan und die Amazonen"
Od 15.—21. IX. „Die Liebe unseres Lebens"

PETERHOF
Do 14. IX. „Abenteuer im wilden Westen"
Od 15.—21. IX. „Liebe in Sesseln"

Beljak - Villach

BAHNHOFLICHTSPIELE
Predstave ob 12., 14., 16., 18.15 in 20.30; ob nedeljah tudi ob 10. uri.
Od 15.—18. IX. „In den Klauen des Borgia"
Od 19.—21. IX. „Rendezvous mit Judith"

STADT-KINO
Od 15.—18. IX. „Zwei in einem Anzug"
Od 19.—21. IX. „Hemmungslose Liebe"

Elite Filmbühne

Do 14. IX. „Die Zaubergeige"

Apollo Lichtspiele

Predstave ob 10., 12., 14., 16., 18. in 20. uri.
Od 15.—18. IX. „0 Uhr 15 Zimmer 9"
Od 19.—21. IX. „Herzensfreund — Herzensleid"

POROČNE, zaročne, pečatne PRSTANE in ure kupite najbolje pri
V. Friedrich
Celovec-Klagenfurt, Lidmanskygasse 3

DOBRA KNJIGA!

Knjižnica „Našega tednika" ima na zalogi literarna dela slovenskih pisateljev.

Da omogočimo najcenejši nakup slovenskih knjig, smo se odločili, da damo knjige po zelo znižanih cenah.

Album Koroške	šil.	10.—
Križ na gori, Iv. Cankar	šil.	5.—
Prekleta kri, K. Mauser	šil.	3.—
Sin mrtvega, K. Mauser	šil.	3.—
Rotija, K. Mauser	šil.	3.—
Cmokec Poskokec, F. Bazilij	šil.	3.—
Slovenska slovnica I-III	šil.	1.—

Kdor naroči vse knjige skupno, jih dobi za šil. 20.—.

Za inozemstvo stane cela kolekcija 1.75 USA dolarjev.

DE CILLIA BARVE IN LAKE
DOBITE sedaj tudi v Kanaltaler- naselbini v TRGOVINI
WOLFGANG MOROCUTTI
CELOVEC - KLAGENFURT, Siebenhügelstraße 73

List izhaja vsako sredo. — Naroča se pod naslovom „Naš tednik", Celovec, Viktringerring 26. — Cena mesečno 2 šil. Lastnik in izdajatelj Narodni svet koroških Slovencev. Odgovorni urednik dr. Valentin Inzko, Celovec, Viktringerring 26. — Tisk: „Carinthia", Celovec, Völkermarkter Ring 25
Telefonska številka uredništva in uprave 43-58. — Poštni čekovni urad štev. 69 793.